

l'Aulet
La revista
del Montnegre
i del Corredor
NUMERO 8 · DESEMBRE 2007 PREU 4,20 Euros

El Dolmen de Pedra Gentil

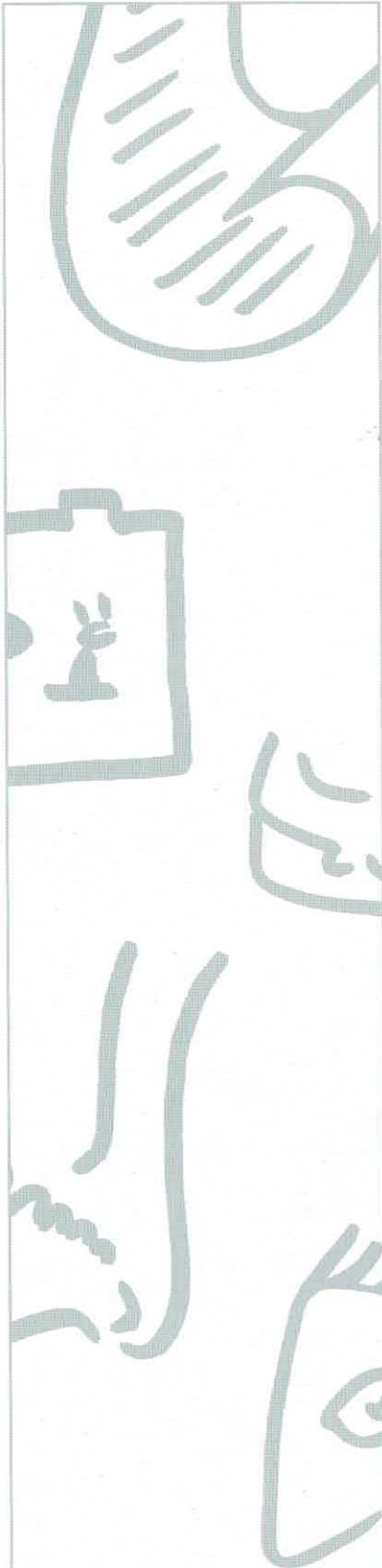
Emboscats al Montnegre durant la Guerra Civil

El paisatge de La Tordera

Lluís Vidal i Carme Vila

Xavier Mas

J. Ma. Panareda

1 EDITORIAL

2 *El paisatge de la Tordera prop de Sant Celoni*

11 *Dels emboscats a Montnegre durant la guerra civil de 1936-39*

18 *La mecanització de la pela del suro*

22 FITXES

MASIA: Can Riera de Vilardell

24 FLORA: Salze blanc
Aranyoner

26 ARBRES MONUMENTALS: Pi del dolmen de Pedra Arca

27 GENT DE MUNTANYA

Marcel Casamitjana Lletja

32 INDRETS I CAMINS

*El dolmen de Pedra Gentil de Vallgorguina
De Tordera al cim del Turó Gros*

40 Àlbum de fotos

42 Notícies

Portada: Bolet de l'espècie *Mycena*. Autor Àlex Alonso

l'Aulet. La revista del Montnegre i del Corredor

Director: Xavier Alfaras

Consell de redacció: Ricard Estrada, Josep Maria Tusell, Josep Maria Panareda, Josep Maria Saurí, Carles Puche.

Disseny:

Jordi Rabascall i Carme Puche

Maquetació:

Telegrama

Distribució: Maite Aguirre i Francesc Vivas

Fotolits i impressió: COMGRAFIC S.A.

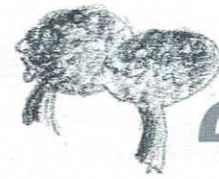
Dipòsit legal: B-25599-01

ASSOCIACIÓ DE PROPIETARIS
DEL MONTNEGRE I CORREDOR

Editat per:

Associació de Propietaris
del Montnegre i Corredor
Carrer Major, 189 SANT CELONI

editorial

EL TURISME DESITJABLE, EL TURISME POSSIBLE

La primera setmana d'octubre i la segona de novembre marquen el punt àlgid de visitants a la nostra muntanya, fet que ens convida a la reflexió sobre el turisme al Montnegre i al Corredor:

Quin turisme volem? Quina oferta s'ha d'articular? Quines facilitats? Quins equipaments? Com es pot fer que l'increment de visitants reverteixi a favor de les finques i dels seus habitants?

Aquesta reflexió s'ha de bastir damunt dues premisses: La primera és la de saber que els atractius del Montnegre i del Corredor són més per al "connaisseur" que per al gran públic. Ja ho hem dit altres vegades: aquests indrets no tenen l'espectacularitat d'altres muntanyes, el seu atractiu rau en la vegetació esponerosa, en els sots amagats, en els petits móns que la naturalesa ha creat ací i allà, en l'arquitectura popular, en la fauna... amb uns accessos manta vegada difícils per al no iniciat.

La segona és que no és desitjable un turisme massiu: ni la fragilitat d'aquests indrets ni la pròpia geografia ho admeten.

Quin és, doncs, el públic idoni? D'una banda hi ha els visitants actuals: caçadors, boletaires, excursionistes, ciclistes... aquests col·lectius, en gran part procedents dels pobles de l'entorn del massís, disfruten de la muntanya amb un impacte mínim. Es tracta, doncs, de posar en marxa una oferta que consolidi aquesta presència tot internalitzant a favor de les finques els recursos que poden generar. També es tracta de limitar al màxim les activitats, com és ara el cas del motociclisme, que tenen un impacte negatiu i que la resta d'usuaris toleren a desgrat.

D'altra banda hi ha un públic potencial, probablement més llunyà, format per persones que valoren la immersió en un entorn natural amb alicients com els que posseeix el Montnegre i el Corredor. Aquest públic ha de trobar llocs per a fer-hi estada que garanteixin la màxima proximitat amb l'entorn i que s'hi trobin perfectament integrats. Aquests llocs, ara per ara, són pràcticament inexistent.

Són compatibles aquests dos tipus de públic? Pensem que sí, sempre que hi hagi una correcta canalització dels fluxos d'uns i altres.

JOSEP MARIA
PANAREDA

Il·lustracions:
MARAVILLAS BOCCIO

EL PAISATGE DE LA TORDERA PROP DE SANT CELONI

LA PROXIMITAT DEL CURS DE LA TORDERA AMB LES ZONES URBANES DE LA SEVA CONCA HA FET QUE EL PAISATGE FLUVIAL HAGI EVOLUCIONAT DE MANERA EXTREMA. UN TRAM PARADIGMÀTIC D'AQUESTA TRANSFORMACIÓ ÉS EL DEL PAS DE LA RIERA PER SANT CELONI.

La Tordera és un riu que recull bona part de les aigües del Montseny entre el turó de l'Home, Matagalls i la Calma, travessa la plana del Vallès per Palautordera i dona la volta al Montnegre entre Sant Celoni i Blanes; aboca les aigües a la Mediterrània entre Blanes i Malgrat.

Si no hagués sofert alteracions per la intervenció humana el curs de l'aigua de la Tordera seria permanent, amb fortes torderades de tant en tant. Només els anys extremadament secs la llera d'algun tram de la riera podria esdevenir seca superficialment, però seguiria circulant aigua pel subsòl no gaire profund. Com en tot punt d'aigua, el paisatge de la ribera torderenca estaria constituït per una vegetació esponerosa.

La Tordera prop de Sant Celoni a la darrera de setembre, abans de les torderades de tardor.

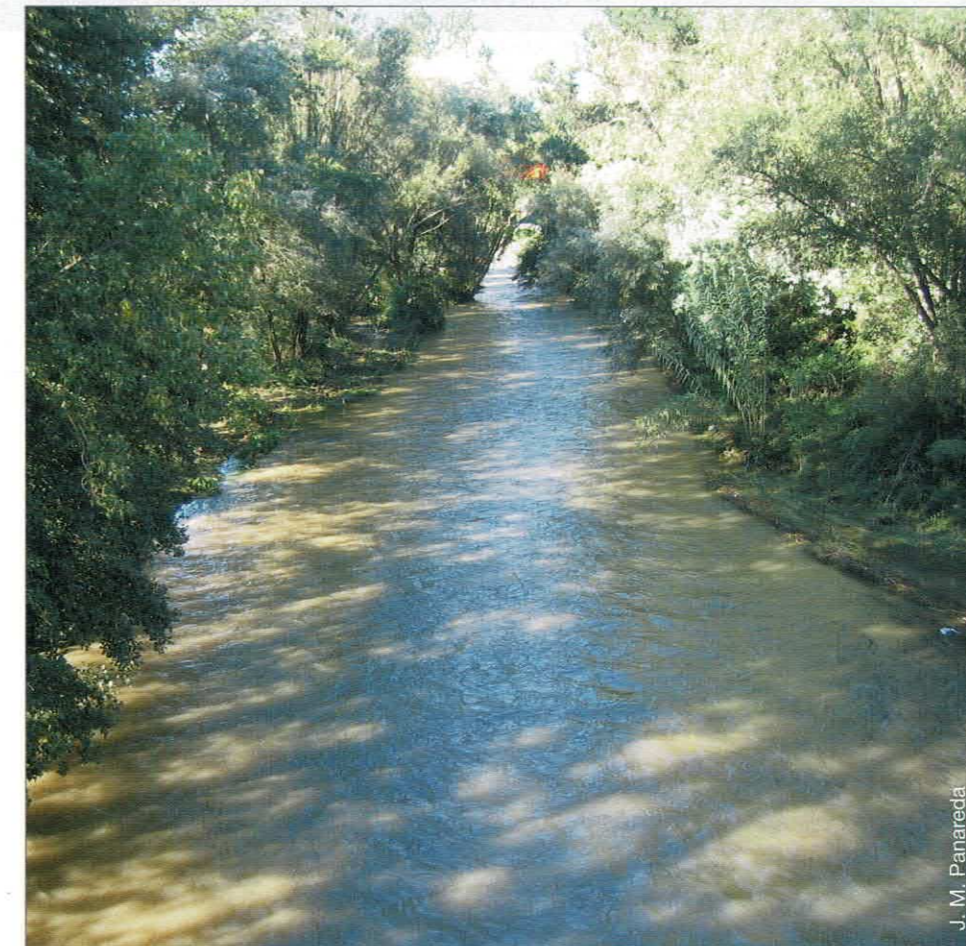

J. M. Panareda

Ara aquest paisatge és ben diferent i ha anat canviant al llarg dels segles en funció de l'ocupació i les activitats humanes. Conèixer com ha estat aquesta ocupació, quines activitats s'han dut a terme en el seu entorn i quins han estat els aprofitaments és un dels objectius del nostre treball, que ara s'intentarà resumir oferint algunes idees principals i les reflexions que se n'han derivat. L'essencial és saber quina ha estat la relació de la població riberenca amb la Tordera i així entendre el paisatge actual.

En aquest escrit ens fixarem només en un tram curt, el que hi ha prop de Sant Celoni, entre els aiguabarreigs amb la riera de Vallgorgina prop del Pont Trencat i amb la riera del Pertegàs prop del barri de les Borrelles. És un tram de només 2 quilòmetres, però d'un gran interès perquè correspon a un dels sectors amb més impacte actual per la urbanització de la totalitat de la seva riba esquerra.

Fa anys que anem resseguint aquest indret i n'observem els canvis que es van succeïnt. Com experiència personal tinc clar el record del pont penjat de Can Draper, les impressions de la primera vegada que hi vaig passar i el gaudi infantil que produïa el seu balanceig: era com gronxar-se tota la colla alhora. No ho he viscut, però el meu pare me'n parlava, com un rec portava aigua als diferents molins i als conreus i canviava de la riba esquerra a la de la dreta gràcies a una resclosa que havia de refer-se després de cada torderada, perquè la deixava molt malmesa o se l'enduia del tot. També em parlava de la renglera d'arbres plantats que hi havia al llarg del rec; era tot un passeig recte, a la riba dreta, que ell recordava per la seva bellesa i geometria.

J. M. Panareda

La construcció de la via del tren a mijans segle XIX fou la primera modificació d'envergadura

J. M. Panareda

Sota el pont amb el registre de l'estació d'aforament, després d'unes pluges.

J. M. Panareda

Sota el pont amb el registre de l'estació d'aforament, a finals d'estiu.

La Tordera, el mateix indret que a la fotografia de la pàgina anterior, al cap de 3 setmanes, després de pluges intenses.

2. - S. CELONI. - Vista panoràmica del Monseny

L. Roisin, fot. Barcelona

J. Roisin

Panoràmica de Sant Celoni a primers del segle XX. La zona entre la via del tren, annexa al casc urbà, i la riera encara no ha estat ocupada per la indústria.

El paisatge fins a la meitat segle XIX

No és gens fàcil imaginar-se el paisatge de fa més de dos segles, abans de la instal·lació de la via del tren i de les diverses indústries posteriors. La via del tren separà molt el poble de la Tordera, i cal considerar-la com la primera fase d'aquest allunyament. Amb la informació que disposem podem crear-nos la imatge d'un paisatge totalment agrícola i amb les aigües de la Tordera força aprofitades pel funcionament dels molins i per a regar.

La llera i les ribes no conreades eren objecte d'una pastura regular, de manera que mantenia a ratlla els marges i el sotabosc de ribera. Les bardisses ho tenien magre, ja que just quan despuntaven, eren menjades per les ovelles o cabres; si alguna s'escapava, ja en tenia cura l'amo o el veí que les cremava o estassava la tardor; no foren pas pocs els conflictes amb els pastors, que menaven els ramats allà on havia una mica de verd. Hi havia alguns arbres, com verns i salzes, però aquests eren aïllats i escassos, i ja s'havia efectuat la plantació d'arbres de creixement més ràpid.

En la plana es conreà hortalisses, fruiters, cereals i farratges; el regadiu permetia unes collites força bones, i haguessin estat millors si no fóra pels freds de l'hivern, que en aquells anys eren més intensos que ara. A l'altre cantó de la Tordera i vessant amunt del Montnegre hi dominava la vinya i també cereals de secà.

El cabal del riu seguia força les pautes de la natura, amb una forta relació amb el règim de pluges. Només la captació de les seves aigües per a regar i fer funcionar els molins, podia reduir el seu cabal, sobretot a l'estiu. Hi havia alguns pous, però globalment tingueren escassa influència en el cabal de la Tordera. La contaminació era molt escassa, i només perillosa durant l'època de sequera i sobretot en alguns racons.

El paisatge fins a la meitat segle XX

A mitjan segle XIX les coses començaren a canviar per Sant Celoni i també per la Tordera. La construcció d'un llarg talús per a la via del tren, entre la Tordera poc abans del Pont Trencat i fins la riera de Pertegàs, és a dir, tot el sector considerat en aquest escrit, marcà la relació de la població celonina amb la Tordera. La línia de tren entre Sant Celoni i Maçanet-Maçanes s'inaugurà el 1860. A partir d'aquest moment calgué travessar la via o passar per un dels dos passos subterranis sota la via que es deixaren a cada extrem del poble.

Entre la via i la Tordera hi havia camps; era un paisatge força pla i una mica inclinat cap a la riera. Era una plana natural que s'havia engrandit i aplanat per afavorir el conreu, la circulació de l'aigua pels recs, els camins i els molins. El resultat era una plana esglaonada cap a la Tordera

Els molins paperers fa feia temps que hi eren, el darrer deixà de funcionar cap a 1905. Però ben aviat s'instal·laren noves indústries, sobretot tèxtils, algunes de gran envergadura, com la de can Gramunt, coneguda amb el nom de El Vapor, després can Pàmies i ara en procés de reurbanització; s'edificà ran mateix de la Tordera prop del camí a Can Draper i no gaire lluny dels antics molins paperers. També es construí la fàbrica de la llet, també a ran de la Tordera, vora el pont que conduïa a Barcelona. Pel cantó de Sant Celoni, entre la via i el poble es construïren altres fàbriques tèxtils. La forta embranzida industrial fou sobretot a partir de la primera dècada del segle XX.

Les zones agrícoles entre el casc urbà i el riu han desaparegut

El rec del molí, a la riba dreta de la riera, era, en el record dels celonins, un indret idíl·lic.

La implantació industrial i l'extracció d'àrids han tingut uns efectes molt contundents

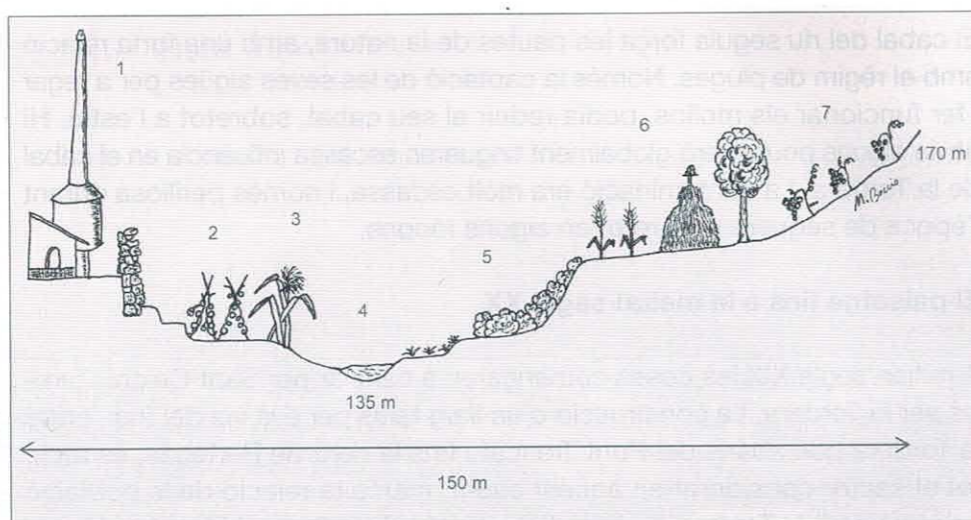

Figura 1. Perfil del paisatge de la Tordera prop de la Fàbrica de la Llet, passant el pont on hi ha l'estació d'aforament (Sant Celoni), a partir de fotografies de la dècada de 1920.

- 1.- Fàbrica de la Llet. Un mur alt de pedra ha permès ampliar l'àrea construïda i alhora protegir la fàbrica dels embats de les torderades
- 2.- Horts en un replà i sobre sòls profunds
- 3.- Canyar en els marges més humits
- 4.- Llera del riu
- 5.- Bardisses i erms en els marges
- 6.- Conreus de cereals i farratges, amb un paller
- 7.- Vinya en el vessant inclinat i sobre granit.

La resta del territori entre la via del tren i la Tordera seguí conreada per a hortalisses, farratges i cereals, i cap al Montnegre dominaven les vinyes, malgrat el fort contratemps de la plaga de la fil·loxera que anorrea totes les vinyes, sense excepció, i calgué replantar-les totes de nou, o s'abandonaren definitivament.

Durant aquest període les aigües de la Tordera ja patiren les influències dels canvis de les activitats. Per un cantó l'aigua era indispensable per al bon funcionament de les noves fàbriques i en necessitaren molta. Es reforçaren els recs, almenys fins a les fàbriques i s'obriren nous pous, d'on s'extragué aigua en grans quantitats. Alhora la població augmentà i calgué millorar i augmentar l'aportació de l'aigua cap al poble.

Una altra conseqüència notable fou la contaminació de l'aigua. Aleshores no havia les mesures actuals de control i depuració, i molts residus industrials s'abocaren directament a la Tordera i cap a mar. La màxima alteració de les aigües de la Tordera fou a mitjans segle XX, entre 1950 i 1960. Mai no se sabia quin color prendria l'aigua l'endemà: groc, vermell, gris, marró, etc. A més, les captacions directes de l'aigua o mitjançant pous i mines anaren creixent, fins el punt que la Tordera anava seca molts mesos, i li costava refer-se quan plovia, ja que els aqüífers restaren secs o en nivells molt baixos.

Els aprofitaments forestals i pastorals de la ribera de la Tordera seguiren essent els mateixos. L'aprofitament dels arbres era escàs perquè n'hi havia pocs.

La fàbrica de la Llet en una fotografia dels anys vint del segle passat. S'hi pot observar l'imponent mur de contenció que s'hi construí.

Un altre canvi notable fou el derivat de l'extracció de sorres, graves i pedres. Aquest aprofitament ha estat de sempre, però sobretot a partir d'inicis del segle XX. L'augment de noves construccions per a habitatges, i especialment per a magatzems, botigues i indústries, exigí unes extraccions cada vegada més grans, fins al punt que alteraren la llera, fent baixar molt el nivell de base.

El paisatge els darrers anys

Des de mitjan segle XX, quan s'arribà a uns nivells alts d'alteració de la Tordera es tocà fons, i fou indispensable prendre mesures de control i de depuració de l'aigua. Actualment aquesta qüestió està més o menys resolta, o és en vies de ser-ho. Ja no es pot extreure grava ni pedres, almenys de la mateixa llera. També s'han pres altres mesures. Però la població ha augmentat molt i s'han instal·lat noves indústries, en especial químiques. L'ocupació urbana arriba fins ran mateix del riu, i ja no es pot anar més enllà perquè la dinàmica del propi riu amb les torderades periòdiques hi posa límits.

El morro d'aigua (*Myosoton aquaticum*), una herba que abunda en els indrets humits ran l'aigua de la Tordera, i que floreix agradablement des de juny a setembre.

La gatassa (*Ranunculus ficaria*), una de les plantes més boniques i freqüents a la Tordera que surten a la primavera.

J. M. Panareda

Mosaïc del paisatge actual de la ribera de la Tordera: canyars, plàntans, bardissa i herbeis.

Malgrat tot, la Tordera cada vegada ha estat més marginada i oblidada per la població de Sant Celoni. Se sap que hi ha la riera, però ben poc es coneix d'ella. Es passa ràpidament damunt dels ponts. Només els que van en tren, i miren pels vidres, veuen el llit de la riera i com aquest va canviant segons les estacions i les pluges. Poca cosa més hi ha. La Tordera s'ha convertit en un conducte d'aigua imposat per la natura, però s'ha escanyat fins on s'ha pogut i s'hi tira tot el que sobra.

Aquest oblit i marginació de la Tordera per part de la població ha estat especialment gran a Sant Celoni, probablement, la població torderenca que més passa de la seva riera. Hi ha una raó que ho explica, i és que la Tordera no es veu d'enlloc, fora del damunt dels ponts. A altres nuclis, com la Batllòria, la gent veu de seguida la Tordera. Pels de Sant Celoni resta amagada, a l'altra cantó de la zona industrial, ensotada i mig tapada per arbres. La reconstrucció del Pont Trencat, més amunt de l'àrea que ens ocupa, ha estat una iniciativa remarcable per moltes raons, però de moment sense incidència en el que comentem.

Molta gent de Sant Celoni ja n'hi se'n recorda que tenen un riu, i, desgraciadament, molts ni l'han vist mai, o no s'hi han fixat. No és cap exageració. I si alguna vegada se'ls acompanya queden sorpresos de la descoberta, dels seus valors naturals i paisatgístics, però també de la deixadesa i dels nous usos.

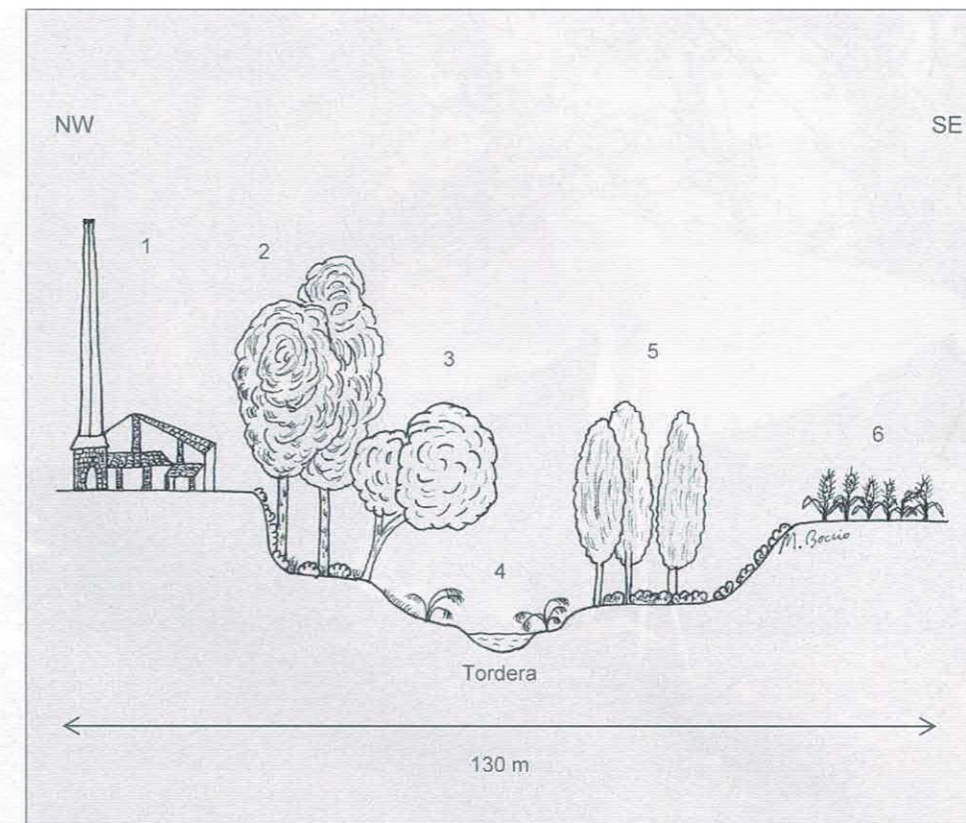

Figura 2. Perfil del paisatge prop de la del paisatge de la Tordera prop de la antiga fàbrica Pàmies (Sant Celoni).

- 1.- Antiga fàbrica Pàmies, ara en procés d'urbanització.
- 2.- Plantació de plàntans, amb fragments de bardissa i herbassars ruderals.
- 3.- Salzedes de salze blanc amb *Carex pendula* i altres herbes higròfiles.
- 4.- Llera del riu.
- 5.- Pollancreda amb bardissa.
- 6.- Conreu.

Malgrat tot, els valors naturals i del paisatge de la zona fluvial són encara molt alts

J. M. Panareda

Marge del bosc de ribera, dominat per plàntans, al costat de l'antiga fàbrica de can Gramunt o can Pàmies

J. M. Panareda

Horts urbans ran la Tordera.

Les restes d'un pont antic (probablement el que es veu a la foto de la pàgina 4 que va al molí) serveixen per a aixopluc improvisat.

Us invito fer-hi un passeig. A banda i banda hi ha una pista o una carrer de la zona industrial. Sobretot observeu atentament, poseu-hi el nas, entreu entre els plàtans i acosteuvos a l'aigua. Hi trobareu moltes plantes salvatges amb flors meravelloses, una combinació de colors a la primavera i la tardor, que no caldrà pujar al Montseny per observar-los. Però al costat de tota aquesta riquesa natural, hi descobrireu molts apunts de la misèria humana: des dels anomenats horts urbans, els magatzems improvisats amb tota mena de deixalla, fins replans endreçats per anar-hi a dinar o fer-la petar, o un racó on algú hi passa moltes nits.

I tot això al costat dels ànecs salvatges, els quals ara no se'n van quan fa fred, i d'altres ocells que viuen prop l'aigua. Els ocells se'n van si els molesta la vostra presència. Però les plantes resten al seu lloc, i es poden veure, i molt boniques, durant la primavera, entre els mesos de març i juny. Més endavant comentarem altres aspectes d'aquest riu tan ric i variat que és la Tordera. Si en tenim cura, o simplement no n'abusem, la podrem gaudir molt, i val la pena.

DELS EMBOSCATS A MONTNEGRE DURANT LA GUERRA CIVIL DE 1936-39

XAVIER MAS GIBERT

DURANT L'ETAPA REVOLUCIONÀRIA DE LA GUERRA CIVIL ELS BOSCOS DE MONTNEGRE VAN SERVIR D'AMAGATALL A NOMBROSES PERSONES QUE FUGIEN DE LA PERSECUCIÓ RELIGIOSA. L'ARTICLE RESSEGUEIX LES PERIPÈCIES DE LES ORIGINÀRIES DE CANET DE MAR.

Al número 7 d'aquesta revista, a l'entrevista que Xavier Alfaras va fer a Josep Casas Torrent, l'interviuat rememorava que, durant la passada guerra civil, els dels comitès de Canet i de Sant Celoni pujaven cada dos per tres a la casa Nova de Masponç, pensant que hi tenien capellans amagats. Josep Casas afegeix que un seu oncle el va fer acompanyar un senyor (no diu des d'on, però sembla deduir-se que efectivament es tractava de la casa Nova) fins a ca l'Auladell, on s'hi estava un altre oncle seu. També diu que després va saber que el senyor en qüestió era el capellà de la Misericòrdia de Canet. Finalment, aquest oncle de ca l'Auladell hauria facilitat la fugida a França del prevere. Em sap greu haver de retopar un home que s'explica tan bé com Josep Casas, però el capellà que ell va acompanyar no podia ser el de la Misericòrdia de Canet (que era Mn. Àngel Domènech Vendrell), perquè aquest va ser detingut els primers dies de la revolució, empresonat al col·legi Yglésias, juntament amb altres persones de dreta, i assassinat la nit del 5 al 6 de setembre a la riera de Sant Cebrià, d'una manera tan truculenta que val més no detallar. Sospito, per tant, que el capellà de Canet a qui va fer de guia Josep Casas no era capellà de la Misericòrdia, però sí que vivia al passeig de la Misericòrdia, ja que es tractava amb tota probabilitat de Mn. Joan Oller i Figueras i quan Josep Casas devia acompanyar-lo, feia poc que acabava de protagonitzar un fet que segurament li va salvar la pell. Mn. Oller, quan un escamot de milicians l'anaren a detenir, va sortir a la finestra de casa seva disparant a l'aire la seva escopeta de caça; el desconcert que això va causar en els seus captors Mn. Oller va aprofitar-lo per fugir per la porta del darrera, que donava al l'antic camí de la Misericòrdia i internar-se al bosc de la ruralia pròxima. Aquest capellà era un gran caçador i se'n va anar de dret a Montnegre, on feia dies que l'esperaven (probablement a la casa Nova de Masponç), perquè amb la que es veia venir ja havia previst que hauria de marxar. Si va retardar la fugida, va ser perquè volia que també marxés amb ell Mn. Àngel Domènech (l'autèntic capellà de la Misericòrdia). Aquest capellà, però, paralitzat pel dubte de si era lícit abandonar el seu lloc al Santuari, l'anava fent esperar més enllà del que era raonable i si no és pel seu determini de disparar, donant entenent que estava disposat a defensar-se, se n'hauria fet la pell, igual que aquest seu company. Bé, un cop identificat de quin capellà es tractava i que era Mn. Joan Oller Figueras, podem prosseguir amb l'itinerari que va seguir de des ca l'Auladell, on Josep Casas va deixar-lo.

7. Canet de Mar — Ermita de Ntra. Sra. de la Misericòrdia Professò

Una processó surt del santuari de la Misericòrdia de Canet a començament del segle darrer. (Foto L. Roisin extreta del llibre Història gràfica de Canet de Mar Volum II)

D'amagat al Montnegre a notable del Comitè de Sant Feliu de Buixalleu

Tal com diu Josep Casas en l'entrevista, el que no dubto pas és que, davant de la incertesa d'aquells moments inicials, Mn. Oller pensés en anar a França. En realitat, però, no li va caldre anar tan lluny, perquè va trobar empara només un xic més enllà d'aquell mateix rodal. Tenim tres testimonis (que són bàsicament coincidents) sobre com va anar Mn. Oller des de ca l'Auladell fins a Sant Feliu de Buixalleu. El primer és el d'Assumpció Vives Gibert, una dona de Canet ja difunta, que li havia explicar a la meua mare que el seu pare, Joan Vives Nualart, va portar Mn. Oller amagat a les bosses del carro des de ca l'Auladell fins a Sant Feliu de Buixalleu. En aquest poble Mn. Oller de jove hi havia estat de vicari i s'hi va fer molt popular arran de les seves afeccions cinegètiques. Va resultar que, un cop allí, es va trobar que els seus millors amics de caceres d'altre temps, en aquells moments eren ni més ni menys que els amos del Comitè local; aquests amics no solament el van protegir, sinó que el van acollir con si fos el seu cap. D'això en va ser testimoni Joan Ballart, un altre canetenc que en aquells dies convulsos, anant en un taxi des de Canet a Sant Hilari de Sacalm a cercar la seva mare i un seu germà de deu anys, a la cruïlla de la carretera d'Arbúcies a St. Feliu, el van aturar els del Comitè d'aquest últim poble. En aquest control devien escorcollar Joan Ballart, perquè li van trobar un escapulari i això va fer sospitar als milicians que es tractava d'un capellà i el conduïren

a les dependències municipals del Comitè de Sant Feliu. Un cop allí, Joan Ballart va veure i no pas sense sorpresa, que sortia de l'interior de la dependència Mn. Joan Oller en persona i no perquè hi estigués presoner, sinó que Ballart es va adonar de seguida que aquella gent li tenia la màxima confiança, fins al punt que era qui dominava la situació i Mn. Oller va fer-lo posar en llibertat sense cap mena de problema.

Encara tenim diversos testimonis més sobre Mn. Joan Oller Figueras i la guerra, provinents del llibre "La força de la fe a Catalunya" de Mn. Joan Marqués i Surinyach. Aquest text conté les vicissituds que van passar diversos capellans de la diòcesi de Girona sobrevivents de la guerra civil; un dels biografiats és el prevere canetenc Mn. Pius Masvidal Joahuix. Mn. Pius, en aquesta explicació autobiogràfica, fa esment de Mn. Joan Oller Figueras, tot i que no l'anomena pel seu nom, però fa referència a la manera com aquest s'havia pogut escapar dels milicians disparant des de la finestra de casa seva i conta d'ell que, des de la casa de pagès de Montnegre on s'havia amagat inicialment, va anar a Sant Feliu de Buixalleu passant per Sant Celoni i va acabar el temps de guerra a l'Asil de les Germanetes dels Pobres de Girona, com altres capellans. En el mateix text, Mn. Pius es torna a referir a Mn. Oller després de la guerra en termes poc exemplars convertit en el "guia espiritual" d'una Associació de mares, esposes i fills de les víctimes que buscava, fos com fos, els botxins antics, els perseguen tots i exigien la seva mort, les quals també rebien recolzament, suport i orientació del general Moscardó en persona, degut al fet que el cadàver d'un fill d'aquest va aparèixer al cementiri de Sant Martí del Clot entre les víctimes de Canet. Cal tenir en compte que d'autèntics responsables dels assassinats de la rera guarda republicana se n'havien quedat ben pocs esperant l'entrada dels "Nacionales" i, per tant, aquesta set de venjança es derivava a persones que l'únic delictes que havien comès era tenir idees republicanes i/o catalanistes. Aquesta persecució de "rojos" no solament van donar lloc a nombroses detencions, tortures, apalissaments i tota mena d'empresonaments de diversa durada, sinó també a l'execució d'unes tretze o catorze persones al Camp de la Bóta.

Amb alguna excepció, deixar el bosc tenia resultats fatals

Les aventures d'aquest emboscats, Mn. Joan Oller, van servir per salvar-li la vida, altres, però, no van tenir tanta sort. El dos primers emboscats de Canet dels que tenim notícies van ser dos germans: Rossend i Josep Arañó Masvidal, que el regidor d'ERC Joan Illa va trobar a can Torrent amagats i va recomanar-los que tornessin a Canet sense por, perquè no els havia de passar res, sobretot a tu, --va dir adreçant-se a Josep-- que sabia que no era religiós. Val a dir que aquests germans van tornar a Canet i Rossend va ser detingut, però posat en llibertat al cap de pocs dies i a Josep ningú no li va dir res.

Dels que tenim informació que van buscar refugi a Montnegre van ser dos dels germans maristes que hi havia al col·legi Yglésias de Canet de Mar: Lluís Torres Panadés i Josep Torres Panich. El dilluns 20 de juliol els germans maristes van abandonar el col·legi; el director, Lluís Soler Vidal, es va anar a amagar a la casa de pagès d'una família amiga de Canet i després va poder traslladar-se a Girona i salvar la seva vida. Els germans Lluís Torres Panadés i Josep Torres Panich, com que eren joves, van preferir internar-se al bosc de Montnegre, caminant tres o quatre dies sense saber on anar; finalment, sojornaren a Can Martri i des d'allí van anar a can Torrent.

"... quan l'escamot l'anava a detenir, Mn. Oller va sortir a la finestra disparant a l'aire la seva escopeta de caça ..."

Les primeres víctimes a la reraguarda de Canet van ser dos germans maristes

Jaume Torrent era requetè i els va acompanyar des de casa seva fins a Calella, a casa del seu correligionari Josep Girbau, element destacat del Moviment Tradicionalista, pensant que segurament tindria més possibilitats de garantir la seguretat i/o la fugida dels joves religiosos. A la pràctica aquesta decisió va resultar fatal; com que la casa dels Girbau estava sota sospita, la tenien estretament vigilada; al cap de dos o tres dies, els veïns s'adonaren que a la casa hi havia més persones de les habituals i ho denunciaren al Comitè local. El dissabte 24 el Comitè de Calella va detenir els dos germans maristes de Canet. En un principi els del Comitè de Calella no sabien què fer-ne, però sembla que alguns dels seus membres va decidir pel seu compte notificar la presència dels dos maristes als del Comitè de Canet. Després d'aquesta trucada, de forma gairebé immediata, es van presentar diversos milicians de Canet en un cotxe disposats a emportar-se'ls. Els milicians de Calella que estaven de guàrdia en aquells moments, davant la manifesta intenció dels de Canet de voler assassinar-los immediatament, es negaren a lliurar-los-hi. Aleshores cercaren la complicitat d'un radical de la ciutat, a qui coneixien, el qual els va garantir que, si s'esperaven fins al vespre, quan ell entraria de guàrdia, els donaria els presoners. Durant tota la tarda, aquests milicians de Canet estigueren divagant pels cafès de Calella, esperant el relleu de la guàrdia fins que va ser de nit. Llavors, aquell milicià va donar-los els dos religiosos. A la sortida de Calella, al peu del far (a la Costa de la Cabra), els van fer sortir del cotxe i els executaren. Era el diumenge, dia 26 de juliol, i els cadàvers no foren alçats fins al cap de tres o quatre dies; tot aquest temps estigueren estesos sota el sol de juliol, perquè les forces revolucionàries creien que això tindria un caràcter exemplar. L'endemà mateix, a Canet ja es va saber l'esdeveniment i dos dels seus alumnes adolescents acudiren al lloc dels fets: la visió dels preceptors occits i abandonats de forma tan cruel els va deixar traumatitzats. (Aquests alumnes eren Antoni Cruanyes Becana i Josep M. Rodon Ossó. A Cruanyes la visió d'aquell fet no el va deixar dormir durant una colla de nits). Els cadàvers finalment foren inhumats al cementiri de Calella. Aquests dos religiosos, com que van ser executats el 26 de juliol de 1936, són les dues primeres víctimes de la repressió a la reraguarda republicana de Canet.

El cas dels germans Missioners del Sagrat Cor de Jesús.

El mateix 21 de juliol de 1936, tots els components de la comunitat religiosa dels Germans Missioners del Sagrat Cor de Canet, formada per 8 sacerdots, 5 coadjutors, 2 novicis i 47 estudiants adolescents d'entre 18 i 11 anys, van ser desallotjats del seu seminari i confinats a l'Hotel del Parc de la Misericòrdia.

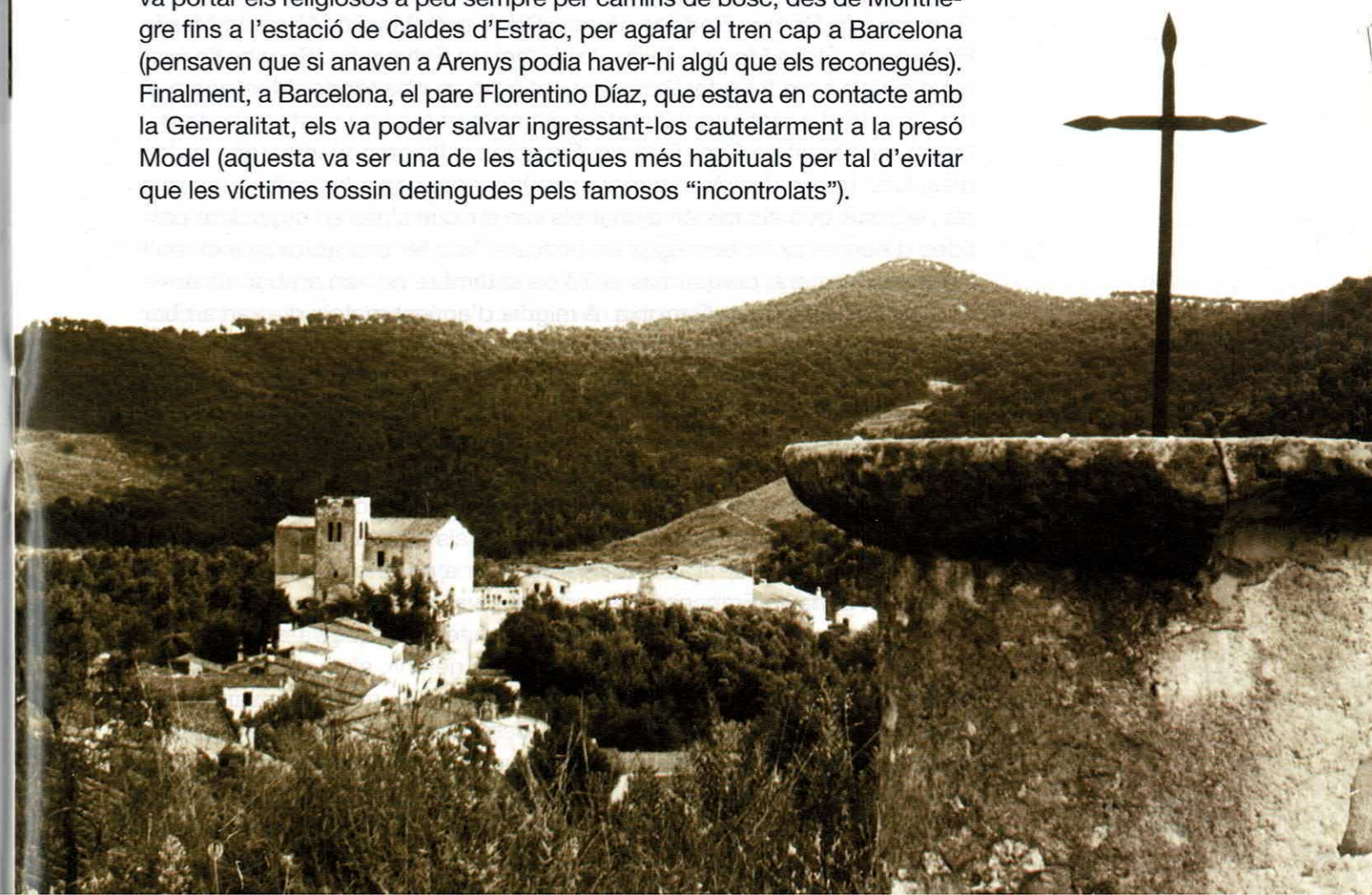
Tot i això, només els tenien vigilats de forma intermitent. Almenys dues persones per separat: Joan Illa Sala d'ERC i Josep Marcó Torras de la FAI, que tenien relació amb el Comitè, van avisar aquests religiosos que corrien perill de mort i que estiguessin a punt per fugir quan els avisessin que aquest perill es faria imminent. El dia 4 o 5 d'agost a la tarda, un grup de radicals tenia intenció d'anar-los a buscar per a assassinar-los aquella mateixa nit. Aquestes persones van complir la seva promesa i els religiosos van rebre l'avís convingut i es disposaren a fugir així que es fes fosc.

Com que no tots els membres de la comunitat corrien el mateix perill, van decidir que els de major risc es dividiren en dos grups i marxarien per separat amb direcció al Montnegre. Primer va sortir el grup integrat pel superior i el vicesuperior, José Fernández Sánchez i Salvador Guasch Cañiz respec-

tivament, el sacerdot José Ma. Ordoñez Sánchez i el coadjutor Román de las Heras Arriba. Aquest grup es va adreçar a Sant Iscle de Vallalta i en el transcurs d'aquesta primera nit, es dispersaren i es perderen pel bosc de Montnegre. Dos d'ells comparegueren l'endemà a la masia de can Giralt i dos dies més tard, hi va arribar José Ma. Ordoñez, un dels altres sacerdots del grup. La sort d'aquests tres religiosos va poder ser negociada a través del P. Florentino Díaz, del seu orde, gràcies als bons oficis de Joan Roca, estadant de can Giralt i l'única persona que, a part dels membres de la seva família, va tenir el valor suficient per anar a veure l'excalcalde de Canet, Joan Alegret Móra, durant el seu captiveri, a l'excol·legi Yglésias de Canet de Mar. En el decurs de l'entrevista, Joan Roca li féu saber, parlant en segones, "que tenia tres senyals arran mateix de casa i que així que sortís ja podia pujar que haurien de fer alguna cosa". Joan Alegret, imposat del tema, comunicà al seu fill Josep que calia fer quelcom pels religiosos refugiats. Primer pensaren fer-ho a través de Joan Rocosa, un barber de Canet mateix, que habitualment recorria les masies del Montnegre per tallar els cabells i afaitar els pagesos. Rocosa no s'hi va veure amb cor i aleshores ho demanaren a Sebastià Jané, que havia estat novici als Missioners del Sagrat Cor i també tenia --o havia tingut-- un oncle que pertanyia a l'orde. A través de Jané es pogueren fer els contactes necessaris per treure'ls de can Giralt, lloc que començava a ser perillós, perquè s'acostava el temps dels bolets i el bosc s'omplia de gent. Els de can Giralt van acomodar els religiosos amagats enmig del bosc a prop de la casa, els van fer una barraca de carboner per a aixoplugar-los i una font perquè tinguessin sempre aigua viva. Joan Roca, després dels contactes pertinents, va portar els religiosos a peu sempre per camins de bosc, des de Montnegre fins a l'estació de Caldes d'Estrac, per agafar el tren cap a Barcelona (pensaven que si anaven a Arenys podia haver-hi algú que els reconegués). Finalment, a Barcelona, el pare Florentino Díaz, que estava en contacte amb la Generalitat, els va poder salvar ingressant-los cautelarment a la presó Model (aquesta va ser una de les tàctiques més habituals per tal d'evitar que les víctimes fossin detingudes pels famosos "incontrolats").

Sant Iscle, al peu del Montnegre, va ser la primera etapa d'alguns dels emboscats procedents de Canet. (foto cortesia del programa Viu al Parc)

“... els pagesos els van dir que s’havien organitzat partides per a perseguir els emboscats.”

Faltava, però, un dels que van sortir amb el primer grup, el coadjutor Román de las Heras Arriba. Es va perdre pel Montnegre i va decidir tornar al punt de partida. El dia 4 d’agost, a la matinada, Ramon Juvanteny Montanya, que el coneixia perquè vivia en una horta veïna a la dels Missioners, el va trobar al parc del Santuari de la Misericòrdia, Román de las Heras va preguntar-li si sabia alguna cosa de la resta dels seus companys i Juvanteny li va contestar que no i mentre li assenyalava Can Grau de Muntanya, li va aconsellar que s’hi arribés, que eren bona gent i potser en sabrien alguna cosa. Quan Carme Llorenç va obrir les portes de can Grau de Muntanya, aquell matí, després de munyir (la qual cosa permet situar el fet entre les 7 i les 8), va trobar Román de las Heras assegut al pedrís de l’era, una mica arraulit al costat del galliner, com si volgués amagar-se amb l’enfiladissa que el cobria. Carme no recordava que anés xop, com diu l’opuscle que va publicar l’orde després de la guerra i sí que li va preguntar amb grans dificultats --probablement el nerviosisme li agreujava la disfunció de parla que patia Román de las Heras--, si sabia quelcom dels altres missioners. Carme Llorenç també li va contestar negativament i li va oferir un got de llet i el va acceptar; després de donar-li la llet, Carme Llorenç va anar a dins de la masia a comunicar la presència del religiós al seu pare, que estava mig amagat, però quan va tornar a sortir ja no hi era. Ningú que pogués identificar-lo no el va tornar a veure mai més.

El segon grup de religiosos que va sortir de l’Hotel del parc de la Misericòrdia també es va dirigir a Montnegre, sojornaren a la masia de can Llor durant uns quinze dies. Finalment, van decidir arribar a França boscos a través. Els masovers de can Llor els proporcionaren menjar pel camí i un sac d’arpillera a cadascun per a resguardar-se de la pluja. Aquest grup el formaven set religiosos: Antonio Arribas Ortigüela, José del Amo y del Amo, Gumersindo Gómez Rodrigo, Josep Oriol Isern Massó, Abundio Martín Rodríguez, Jesús Moreno Ruíz i José Vergara Echevarria. Segons l’opuscle a què ja hem fet referència, aquest grup va abandonar Montnegre el dia 17 o 18 d’agost i aquell mateix dia arribaren a una castanyerada del terme municipal de Sant Feliu de Buixalleu. Allí romangueren nou o deu dies, fins que es decidiren a reprendre la marxa cap a la frontera, perquè els pagesos que els havien ajudat els van dir que s’havien organitzat partides d’homes per a perseguir emboscats. Van fer una aproximació molt lenta a la frontera, perquè fins al 28 de setembre no van arribar als environs de Santa Pau a la Garrotxa. A migdia d’aquest mateix dia van arribar a can Devesa, una casa de pagès del terme de Begudà, on un matrimoni, format per Pere Masmitjà i la seva dona Maria Masdemon, els van acollir durant tres hores, durant les quals van poder menjar calent i en abundància. Aquesta bona gent va ensenyar-los el camí per acabar d’arribar a França, amb la recomanació de caminar sempre cap a l’est, sense perdre mai de vista la muntanya de la Mare de Déu del Mont. Tot el que s’explica a l’opuscle de l’orde sobre la detenció o és fals o deformat o inexacte. El cas va ser que van tenir la mala sort d’anar a parar a una altra casa de pagès, on hi havia Francesc Reixach, un jove esguerrat (tenia un peu de pinya), però que no era ni tan sols del Comitè, sinó que va anar a donar l’alarma al Comitè de Begudà. Quan els van detenir, els begudins només els preguntaren si eren *frares o capellans* i al cap de mitja hora van lliurar-los al Comitè de Sant Joan les Fonts. A Sant Joan els fugitius foren empresonats al mateix edifici de les Escoles, que era on hi havia el Comitè de la població.

El dia 29 de setembre els van fer portar esmorzar de l’hostal de Can Pere Cuc i a migdia, el dinar de la fonda Senén. A les 11 del matí, però, ja havien arribat diversos elements del Comitè de Canet.

Entre les tres o les quatre de la tarda, al poble de Sant Joan les Fonts van poder veure com treien els religiosos lligats de dos en dos i un de desaparellat també amb les mans lligades al darrera i foren introduïts en un autocar requisat a la casa Espadaler. A l’autocar amb els missioners també hi van pujar un nombre indeterminat de milicians locals. Un cop a la carretera, l’autocar va fer una única parada al poble de Besalú per mostrar els presoners als membres del Comitè de la població i després de travessar Fares, ja en el terme de Serinyà, es van aturar. Primer van fer baixar quatre dels religiosos, però quan es disposaven a posar-los d’esquena a la carretera, el de més edat (possiblement Abundio Martín Rodríguez), veient que un dels novicis plorava, va recriminar-lo amb duresa i encarant-se amb gran energia als milicians per la gran injustícia que anaven a cometre, instà als seus companys amb aquestes paraules: “Gireu-vos tots, que els homes moren de cara”. Foren abatuts a boca de canó de dues ratxes de metrallera. Els milicians aleshores van fer baixar els tres que quedaven i que es resistien a fer-ho horroritzats pel que acabaven de veure; s’exclamaven dient que ells no havien fet cap mal a ningú, però foren occis amb la mateixa celeritat i els seus cossos es desplomaren damunt dels dels seus companys. Del turisme on viatjaven els de Canet no se n’havia mogut ningú; durant tot l’episodi es va mantenir a una certa distància i aleshores va acostar-se lentament fins a posar-se arran de la pila de cadàvers, baixaren cinc homes i amb les seves pistoles descarregaren un quinze trets sobre els missioners inermes.

Els darrers mesos de la guerra, Montnegre es va veure literalment envaït de pròfugs que no volien anar al front, sobretot després de la caiguda de l’Ebre, quan ja tothom es va adonar que la guerra estava perduda. Això, però, seria material per a un altre article que no té gaire a veure amb els emboscats religiosos que hem exposat aquí.

L’església i part del casc urbà de Sant Iscle en una època propera als fets que es relaten: El poble era envoltat de conreus, i el bosc molt més esclarissat que en l’actualitat. (foto cortesia del programa Viu al Parc)

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA:

Amat Teixidó, Jordi, *República i guerra civil a Calella 1931-1939*. Premi Iluro 1993.
Mataró Caixa d’Estalvis Laietana, 1994 (Premi Iluro de monografia històrica)
Mas Gibert, Xavier “*Guerra, revolució i contrarevolució a Canet de Mar*”, Premi Iluro 2001.
Marqués Surinyach, Joan *La força de la fe a Catalunya* (durant la guerra civil 1936-1939) Editorial Pa Verd 2a edició desembre de 1987. Girona

**JOSEP M.
TUSELL I ARMENGOL**

Responsable Tècnic del Consorci
Forestal de Catalunya

LA MECANITZACIÓ DE LA PELA DEL SURO

EL SECTOR FORESTAL, A CATALUNYA I ARREU, PATEIX UNA MANCA DE PERSONAL EXPERT QUE, JUNTAMENT AMB EL PREU DE MERCAT DELS PRODUCTES FORESTALS, DIFICULTEN EN GRAN MESURA L'EXECUCIÓ DELS TREBALLS I ACTUACIONS NECESSARIS PER LA GESTIÓ, CONSERVACIÓ I MILLORA DELS BOSCOS MEDITERRANIS. EN AQUEST CONTEXT LA MECANITZACIÓ DELS TREBALLS ÉS ESSENCIAL.

La sureda, un bosc típicament mediterrani i àmpliament estès a Catalunya, també pateix les conseqüències d'aquesta manca de personal expert, i any rere any resulta més difícil de trobar una bona colla per efectuar les campanyes de pela de suro.

Davant d'aquesta creixent problemàtica del sector productiu surer, han sorgit diferents iniciatives per a desenvolupar maquinària que faciliti la pela del suro. A destacar la màquina italiana IPLA i la màquina que ha desenvolupat una empresa catalana de Sant Feliu de Codines sota la coneguda marca d'eines forestals STIHL. Per ser la més novedosa i la que presenta majors virtuts ens centrarem en aquesta darrera proposta de la casa alemanya.

El primer prototip de la màquina es va presentar després que durant la temporada del 2003 es van observar les condicions de treball en l'extracció manual del suro, el terreny i personal, tasques prèvies necessàries per tal d'adaptar la màquina a l'usuari final. Aquesta eina havia de complir un seguit de condicions que la fessin exitosa, com podien ser un pes mínim i una velocitat de tall determinada o un tall estret i puntual. No obstant, el paràmetre que més es va tenir en compte fou la precisió del tall, per tal que el possible dany a l'arbre fos mínim.

Durant l'hivern del 2004, es van fer proves de camp en arbres per tal de parametritzar la resposta d'aquests i poder anar afinant el gruix de capa deixada en relació a la mesura efectuada elèctricament. Aquest era el punt més important del desenvolupament, ja que de la precisió de les mesures en dependria el resultat final.

Un cop definits els paràmetres de resposta de l'arbre, s'havia d'implantar la solució en una eina de tall. Inicialment, es va pensar en una màquina amb motor a l'esquena i capçal de tall.

A partir del moment que el Consorci Forestal de Catalunya va tenir coneixement del projecte de desenvolupament d'aquesta màquina, personal tècnic de l'associació es va posar en contacte amb representants de l'empresa per tal de donar suport al projecte, aportant hores de funcionament del prototip en diferents finques durant la campanya de pela.

Demostració de la peladora amb el motor a l'esquena tipus motxil·la.

Pela de suro on es pot apreciar la precisió del tall

J. M. Tusell

La qüestió més delicada a resoldre és la precisió del tall que en cap cas ha de produir ferides a la capa mare.

Un cop acabada la campanya, cal dir que la màquina, tot i la seva joventut va funcionar a la perfecció, demostrant una bona precisió i viabilitat tècnica. La part més temuda pels forestals era el tall de la pela de suro, ja que aquest no havia d'afectar en cap cas la capa mare de l'arbre. Un bon treball d'extracció, sense malmetre l'arbre, dóna una qualitat del suro extret que millora amb les extraccions dels següents torns. D'altra banda, una extracció amb danys debilita a l'arbre, és una entrada de malalties, provoca una pèrdua de qualitat de la pela de suro i pot ser causa de la mort de l'arbre. Per tant, es creia que amb un aparell que pogués fer el tall longitudinal i del coll i que evités els cops de destrall a l'arbre es solucionarien en gran part els danys d'un treball inexpert.

La màquina va resultar molt feixuga en terrenys difícils. Posteriorment, es passà a un xerrac adaptat, que deixava molta més llibertat de mobilitat a l'operari i evitava de portar tot el pes a l'esquena. Aquest model, desenvolupat a posteriori va resultar el que millor acceptació va tenir entre els propietaris que van realitzar proves amb ambdós models del prototipus.

Pel que fa a l'objectiu de la precisió a l'arbre, el sistema de detecció no va donar cap problema, ni en colls ni en el tall longitudinal de la pela. El tall que deixa n'és la millor prova, ja que en tots els tipus de suro (pelegrí, matxot i femella), inclòs en suredes cremades, va respectar fidelment sense produir cap ferida a la capa mare.

En ambdós casos es tracta de motors de gasolina de petites dimensions, fet que li dóna gran autonomia de moviments si ho comparem amb l'altra màquina italiana desenvolupada per a la lleva de la pela de suro. En aquest cas, la màquina italiana funcionava amb un motor elèctric, fet que l'obligava a dur associat un generador i un conjunt de cables que en condicions de treball en boscos amb un sotabosc dens provocava seriosos problemes.

J. M. Tusell

El segon prototipus, desenvolupat a partir d'un xerrac adaptat, és el que va gaudir de més acceptació entre els propietaris atès que deixa el pelador amb molta més llibertat de moviments.

Després de les proves de camp efectuades durant dues temporades, i un cop optimitzades al màxim les principals observacions referents al pes excessiu i a una potència també excessiva, els responsables del projecte l'han comercialitzat finalment i per primer any al mercat durant la darrera campanya. Com aspectes positius de la màquina STIHL cal destacar la gran qualitat del tall i el més important: la gran precisió del mateix que en cap cas afecta la capa mare. Realment tot sembla indicar que finalment tenim al mercat una eina ideal per a les operacions de lleva de la pela de suro, una màquina fiable i precisa que al mateix temps pot ser útil també per a les feines en el ratllat hivernal, que es podria fer més ràpid. Ara bé, la mecanització de la pela del suro mai podrà superar la bellesa, l'art i l'efectivitat del "savoir faire" d'un pelador tradicional amb la seva destrall.

Municipi	Sant Celoni
Indret	Vilardell
Coordenadas	DG: 62.14
Accés	S'hi arriba des de Sant Celoni per la carretera que, passant pel parc de bombers, porta a Vilardell i Sant Martí de Montnegre.
Electricitat	Sí.
Estat de la casa	La casa es troba en molt bon estat de conservació gràcies a la cura que n'ha tingut tots aquests anys el senyor Pius Vergés, el seu propietari.
Descripció de l'edificació	Podríem dir que es tracta d'una casa de forma bàsicament rectangular, de planta baixa i dos pisos, força gran i amb alguns annexes que formen tot el conjunt edificat. Cal destacar-ne les boniques i amples galeries orientades de cara a Montllorer, on hom pot gaudir del sol al migdia i de la frescor que proporciona el bosc de ribera proper al captard.
Elements d'interés	La part més emblemàtica de la casa són les seves grans galeries de la part posterior, tot i que potser sigui més conegut l'original portal rodó que dona entrada al pati.
Datació	Aquesta casa, com totes, ha sofert diverses modificacions en la seva estructura al llarg dels anys, però les reformes fetes per la família Vergés, uns anys després de la guerra civil, serien les que l'hi han donat el seu aspecte actual.
Història	La història dels Riera a Vilardell, es remunta al 1199 quan Pere de Vilardell, la seva esposa Anglesa i el seu fill fan donació del mas Riera a Guerau de Riera i la seva muller. El 1280, Pere de Vilarrasa dona als esposos Guillem i Ferrera Riera una peça atorgada per Pons de Gualba al lloc dit Alaron. Sis anys més tard el mateix Riera dona el seu mas i la resta de la propietat al seu fill Berenguer. Aquest seguit de successions en la possessió de la propietat dels Riera es va produint durant un temps. El 1487, Eulàlia Riera i el seu marit Antoni Julià, àlies Riera, tenen un plet amb el seu veí Francesc Comte, àlies Batlle, per la possessió d'unes terres a la parròquia de Vilardell, i al lloc dit les Comes d'en Vermell. La sentència declara que els Riera posseiran les terres boscoses de l'est i del sud, i Francesc Comte el boscos de l'oest i del nord. Un fill d'aquests Riera, Antoni Riera, es casa a finals del segle XV amb una pubilla Valls, adoptant el nom d'Antoni Valls. Aquest, l'any 1507 casa el seu fill Bertomeu amb Francina Coll i li dona com a dot el seu mas Riera i altres masos a ell agregats. Però el 1580 es produeix un fet important per aquesta família, ja que Lluïsa de Cahors, senyora del castell de Vilardell, confirma l'establiment de Salvador Riera en el mas Riera Jussà on habita i el mas Riera Sobirà amb tots els

seus honors, possessions i drets. En aquell moment, la família Riera declara que té també per dit castell les següents peces de terra: una de 100 jornals als Bacs d'en Riera, una altra de 100 jornals a les Voltneres o Gatelledes i el mas Abella de 50 quarteres de sembradura.

Dels Riera hi ha un buit d'informació durant quasi dos segles fins arribar al 1736, quan Josep Riera és nomenat alcalde de Vilardell per dos anys. Uns anys més tard la seva vídua i el seu fill Josep confessen al baró de Vilardell que tenen les mateixes possessions que el 1580, afegint-hi una altra peça dita Camp de la Figuerassa.

La història d'aquesta família a Vilardell acaba el 19 de desembre de 1923, quan Canut Vilanova i Magrans compra tota la propietat del mas Riera.

Aquest nou propietari la ven el 1932 a Pius Vergés i Furnells. El 1966, per heretament, passa al seu fill Pius Vergés i Ribera, actual propietari, que durant aquests anys ha sabut mantenir en molt bones condicions tota la propietat, convertint-la en una de les més boniques de la muntanya.

Nom comú
SALZE BLANC

Nom científic
Salix alba L.

Família
Salicàcies

Morfologia
És un arbre de 6-20 m d'alçària, amb un tronc robust i dret, capçada allargada, ampla i irregular i branques tendres pèndules; l'escorça és gris verdosa, que esdevé gris bruna i clivellada longitudinalment en els individus grans. Les fulles són alternes, lanceolades, de 5-12 cm, de punta estreta i estirada i molt finament dentades. Al néixer són cobertes de nombrosos pèls blancs sedosos que li donen un aspecte argentat; els de l'anvers cauen aviat i en tot el revers. És una espècie dioica, és a dir, les flors masculines i femenines són en peus diferents. Els aments són prims i allargassats, grocs els masculins i verdosos els femenins. Floreix d'abril a maig.

Ecologia
Viu en els boscos de ribera de l'estatge muntà i terra baixa, des del nivell del mar fins als 1700 m

Distribució
És un arbre de ribera, corrent en els nostres rius. En el Montnegre i el Corredor és localitzat en els indrets amb aigua corrent, especialment en les riberes de la Tordera i del Mogent. És especialment abundant en el bosc de ribera entre Sant Celoni i Hostalric, on fa bosc mixt amb el vern, l'om, el pollancre, el freixe de fulla estreta i altres salzes. Localment pot ser l'arbre dominant.

Relació amb l'home
Ha estat cultivat en les vores de recs i canals. Les branques joves són collides per a vímets per a cistelleria. És semblant a la vimetera (*Salix fragilis* L.), que ha estat molt plantada a les vores dels recs i camps regadiu per a l'obtenció de vímets que han tingut molta importància en cistelleria. La vimetera és més baixa, però a causa del sistema d'explotació sol tenir un aspecte de tronc baix i rabassut, d'on surten les branques primes que es tallen periòdicament; les fulles són més grosses i llargues, amb estípules a la base aviat caduques. Tampoc s'ha de confondre amb el desmai (*Salix babylonica*), que es diferencia per les llargues i primes branques penjants sovint fins a terra.

Nom comú
ARANYONER

Nom científic
Prunus spinosa L.

Família
Rosàcies

Morfologia
És un arbust de fulles caduques, molt espinós, ramificat i intricat i amb l'escorça negra; els branquillons joves són una mica pubescents; fa 0,3-4 m d'alçària. Les fulles són el·líptiques o lanceolades, 1-4 cm, amb pecíol curt, alternes, cuneades a la base, finament dentades i amb els nervis del revers sovint pubescents. Les flors són blanques i surten abans que les fulles, nombroses i normalment solitàries; floreix de març a maig. El fruit és una drupa rodona, de 10-15 mm, negrós, molt pruinós, àcid i astringent.

Ecologia
És un arbust característic de les bardisses, sovint dominant en la formació, de l'estatge muntà, però present també en el nivell inferior de l'estatge subalpí, i descendeix molt a la terra baixa; també es fa en les clarianes de bosc, tanques i vessants pedregosos; raríssim o absent en les terres més seques i àrides. Viu des del nivell del mar i fins als 1800 m.

Distribució
És abundant en la regió mediterrània i eurosiberiana. En el Montnegre es fa sobretot en els marges dels camps i colonitzada amb rapidesa els camps abandonats una mica ombrejats. És relativament abundant en els indrets oberts dels vessants que miren cap al Vallès i la Selva, especialment en els entorns de les cases de pagès i en els fondals.

Relació amb l'home
Es fa servir en les tanques i es cultiva com ornamental en les seves diverses varietats i cultivars. El fruit, l'aranyó, ha estat molt emprat per a l'elaboració del patxaran. Les flors i els fruits han tingut aplicacions remeieres. El fruit és comestible, malgrat el seu gust aspre.

PI DEL DOLMEN DE PEDRA ARCA

Nom científic

Pinus pinea

Localització

És un magnífic pi isolat enmig d'una plana entre la carretera i l'autopista, en el límit amb el terme municipal de Llinars del Vallès. Municipi de Vilalba Sassera.

Altitud

210 m

Accés

Venint de Llinars, per la C-35, passat el km 47, cal agafar una desviació a la dreta que diu "Polígons". A l'arribar a una rotonda cal agafar la pista de terra i tot seguit un trencall a la dreta, indicat com "Camí de Ca l'Adrià". Al poc veurem el pi davant d'una empresa relacionada amb la jardineria.

Mides

Volt del canó	3 m
Alçada	18 m
Amplada de la capçada	17 m

Característiques

Pi de capçada irregular, situat a peu de pista i que té com aspecte remarcable el fet que, a tocar de la soca, hi ha el Dolmen de Pedra Arca, en precari estat.

Bibliografia i informació complementària

Guia Montnegre Corredor. Ed. Alpina. 2003. Marca la situació del Dolmen, però no del pi.

JOAN MANEL RIERA

ENTREVISTA A MARCEL CASAMITJANA LLETJA

EL PERILL DE FOC ÉS BEN PRESENT ALS NOSTRES ESTIUS. TOTS ELS QUI ESTIMEM LA MUNTANYA EL SENTIM VIVAMENT. ELS VIGILANTS DE LES TORRES DE GUAITA FAN UNA FEINA DISCRETA PERÒ IMPRESCINDIBLE. EN MARCEL ÉS UN D'ELLS, QUE PRESTA ELS SEUS SERVEIS A LA TORRE DE LA TELEFONISTA, EL CIM MÉS ALT DEL MONTNEGRE.

Marcel Casamitjana Lletja és guaita forestal del cos de Bombers de la Generalitat de Catalunya. Des de fa més de 10 anys ha treballat a diversos punts d'observació. Mai gaire lluny de la muntanya on viu: el Corredor. També treballa d'informador del Parc Natural del Montnegre i el Corredor, a Dosrius.

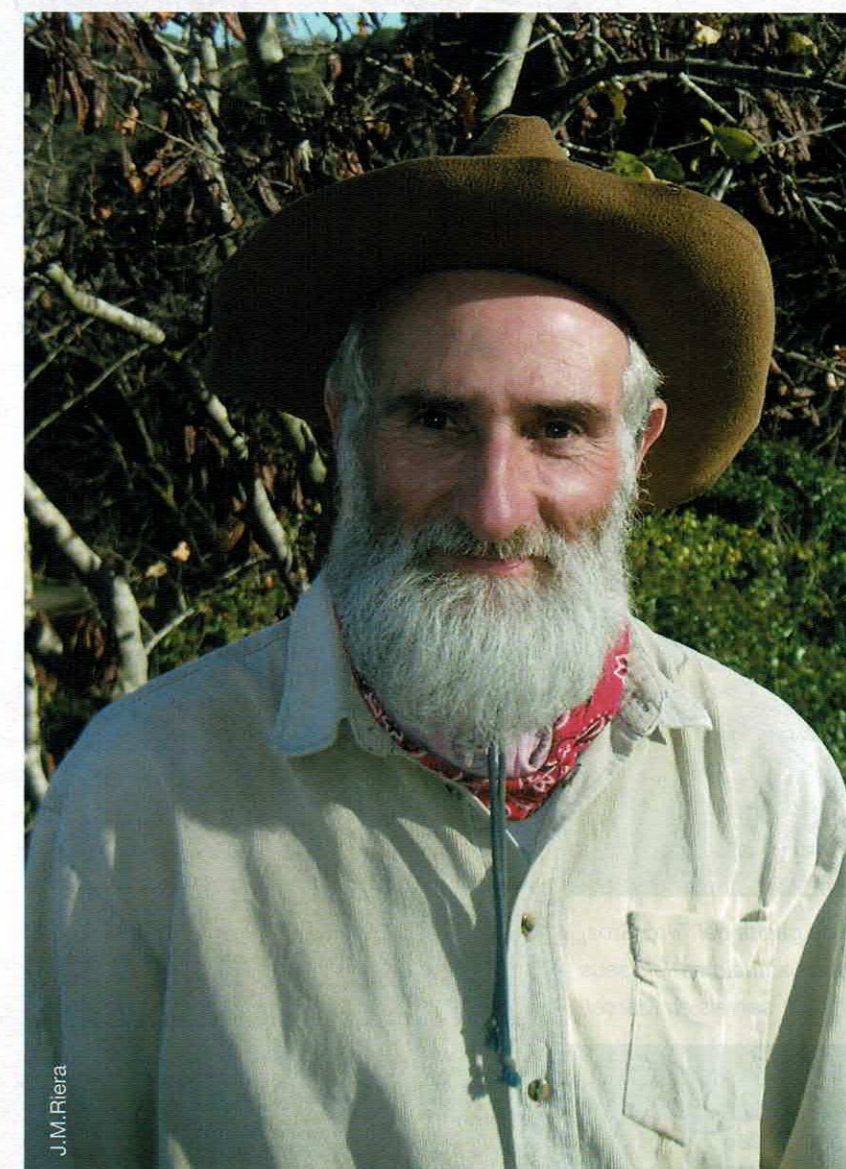
És pagès, ha treballat durament a bosc i com a jardiner. Va dedicar una part de la seva vida laboral juvenil a la indústria química. També a la decoració. Ha viscut a Israel i ha viatjat pel món. Un món que el va colpir: l'Índia.

Nascut al Vallès, viu on va decidir de viure: a pagès, en una casa del Corredor, oberta a les envistes del Montseny.

Has sentit a la pell el risc d'incendi forestal?

No. Me'ls guaito de lluny.

"Fa vint anys vaig començar a guaitar al turó de Sanata"

J.M.Riera

La torre de guaita del Turó Gros, on presta actualment els seus serveis en Marcel.

Quants anys has treballat vigilant focs de bosc?

Fa vint anys vaig començar a guaitar al turó de Sanata, per a la Diputació de Barcelona. Hi vaig estar tres anys consecutius. Ara, recentment, treballa per als Bombers de la Generalitat. En porto cinc: dos a Can Bruguera, dos al Corredor i un, enguany, al Montnegre.

L'estiu 2007 no ha estat un any de focs. N'has detectat algun, però?

El guaites donem l'avís per emissora dels possibles inicis de foc que detectem en el nostre radi de visió. És difícil, però, saber com acaben aquestes alarmes, car usualment no ens comuniquen el desenllaç: com ha estat extingit, si es tractava d'una falsa alarma, etc.

El foc més important que he detectat fou el de can Nogueres de Manyans, quan estava a can Bruguera.

Has viscut moltes hores al cim més alt de la serralada litoral, al turó de la Telefonista del Montnegre (759 metres d'alçada), al capdamunt d'una torre de 20 metres. Com és la vida del guaita en aquestes condicions?

La percepció d'això depèn de cadascú. Jo no he sentit la soledat. La visió de la muntanya, els moviments de l'aire, els canvis meteorològics,... Tot això ja omple.

He vist, però, pocs animals. Sí àligues, tudons, gaigs i d'altres ocells; però cap mamífer. Ni tan sols en el camí d'anar i tornar del Corredor aquí. Sí, els únics: els gats de la urbanització de Fontmontnegre.

El desplaçament des del Corredor al Montnegre és molt bonic però una mica pesat. Una hora es triga a fer-lo. M'ha servit per a relligar el coneixement del territori (dels territoris del Corredor amb els del Montnegre).

Hi circula gaire gent pels cims del Montnegre?

Ben poca. Alguns veïns de la propera urbanització Fontmontnegre, al cantó de Sant Iscle de Vallalta. També excursionistes dels pobles de l'entorn de la muntanya. Alguns quads,...

-En aquest punt, vam recordar anècdotes d'un antic guaita que va treballar només un estiu, als anys '70. Per exemple, de quan anava a la Font de la Casa Nova de Maspons a berenar amb els seus amics que el visitaven. Descriu aquest indret com un racó paradisiac a l'època. Anys més tard, aquest guaita hi va tornar i el va redescobrir com una espai urbanitzat i marginalitzat. Mai més hi va voler tornar. Vam tornar a la descripció de la feina-

Què fas quan veus un possible foc?

El primer és detectar-lo. El segon pas és localitzar-lo, amb la màxima precisió possible, mitjançant els topònims de l'indret o, si més no, amb les coordenades geogràfiques. La tercera operació consisteix en comunicar-lo al control. Després et demanen més informació: el tipus de fum, la forma

"No he sentit la soledat. La visió de la muntanya, el moviment de l'aire...tot omple."

“Molts dies la boira no em deixa veure els peus de la torre”

de la columna, si és vertical o inclinada (això depèn de la força del vent). La intensitat amb que tira i cap a on va. Després et van demanant informació sobre el seguiment de la columna fins que arriben els bombers i es fan càrrec de la situació. També cal estar amatent a la generació de focs secundaris que puguin sortir.

La boira cobreix el cim de la muntanya un terç de les tardes d'estiu. També alguns matins. Més que al Corredor. Quan fa boira, no es veuen ni els peus de la torre.

Cada dia, a mig matí comença a bufar el vent. D'onze a dotze és quan ho fa amb més força. És la marinada. A les tres comença a girar cap a ponent i després a terral. Al girar el sol, fa girar el vent. El vent del Montnegre és més fort que el del Corredor.

El dies que he tingut guàrdia, la velocitat màxima del vent ha estat de 75 km /h. És molt això!

Cada hora els guaites havíem de passar al Control les dades meteorològiques: direcció i velocitat del vent, temperatura, humitat relativa, estat del cel (per graus de cobertura). I cada 24 hores, la pluviometria.

La feina és agradable?

Per a mí és agradable, gens dura, malgrat la precarietat (és feina només d'estiu). Aquest ha estat el primer any en que som reconeguts com a fixes discontinus, amb plaça fixe. Ara em queda poc per assolir l'edat de jubilació.

Els guaites han trigat 27 anys a aconseguir aquesta modalitat contractual.

Una emoció a destacar de les que et pugui haver donat aquesta feina?

Com que estem al cos d'emergències, sentim per l'emisora les actuacions. En aquest cas, per la freqüència del Vallès Oriental. Sents els accidents i els rescats, entre d'altres incidències. Potser de tots els que he sentit -i de focs n'hi ha hagut ben pocs enguany-, destacaria un rescat a Gualba.

A Gualba, al Gorg negre, un caminant extraviat es va accidentar, en un dia que no hi havia visibilitat des d'aquí; sinò hagués vist en directe tota l'operació. Es va estimbar l'home i tot l'operatiu per l'emisora va ser molt viscut. L'acostament de l'helicòpter, l'arribada del metge, el trasllat del ferit. El van evacuar en l'helicòpter a un hospital de Barcelona.

Quins altres equips del cos sents per l'emisora?

Només em puc comunicar amb els del Vallès Oriental. Rebo els parcs de bombers de Mollet, Granollers i Sant Celoni, que és el meu de referència. De guaites com jo només sento el del Farell (Caldes de Montbui) i a Puiggraciós (L'Ametlla).

Val a dir que altres torres de Bombers són properes, però en dependre d'altres controls territorials, no es poden comunicar. És el cas del Corredor, Cirers i Miralles; aquesta darrera al Montnegre de llevant. També la Diputació té punts de guaita al Montnegre i al Corredor: la Popa de Calella, el Fan-

gar d'Arenys de Munt, turó de Mata de Mataró i Sanata de Llinars. Els de Bombers no es poden comunicar amb ells.

El Montseny emmarca la panoràmica que es divisa des de la torre del Turó Gros.

Al Montseny i també a St Celoni hi havia uns punts marcats de guaita que no estan operatius avui dia.

No trobes a faltar poder compartir criteris sobre les fumeres que veus amb altres torres?

El protocol és controlat “des de dalt”. El control central és a Bellaterra. Com que no és autoritzat parlar per l'emisora, podem trametre missatges gràcies al sistema digital de les noves emissores. Podem passar dades (meteorològiques són les habituals) simultàniament mentre hom emet converses. Abans, quan enviaves un missatge escrit, quedava tallat per alguna nova conversa que entrés per l'emisora.

Al proper estiu trobarem, ben segur, en Marcel guaitant el territori vallesà-maresmenc per defensar-lo de la vulnerabilitat vers el foc de bosc. Set punts de guaita fixe, entre uns i altres, vigilaran de nou els possibles focs forestals a l'àmbit del Montnegre i el Corredor. A més dels vigilants mòbils que depenen dels convenis entre la Diputació i els ajuntaments, tant dins com fora del parc natural.

EL DOLMEN DE LA PEDRA GENTIL DE VALLGORGUINA

LLUÍS VIDAL I VILARÓ
CARME VILA I ORRIOLS

EL DOLMEN DE PEDRA GENTIL ÉS UN DELS MÉS CONEGUTS DEL PAÍS. AQUEST MONUMENT MEGALÍTIC PRESENTA, PERÒ, UNA SERIE DE PARTICULARITATS QUE IMPEDEIXEN CLASSIFICAR-LO ENTRE LES CATEGORIES CONEGUDES.

El dolmen de Pedra Gentil es dreça en un turonet molt a prop de la pista que de la carretera de Vallgorguina mena cap al Corredor. És un dels elements més característics del parc del Mont-negre-Corredor, i és objecte de moltes visites.

El dolmen està situat en el terme municipal de Vallgorguina, Vallès Oriental, a una alçada aproximada de 320 metres sobre el nivell del mar.

És possiblement un dels més visitats d'aquestes contrades. Donat a conèixer el 1878 per Joaquim Vayreda i Josep Saderra a "Breve reseña de los descubrimientos arqueológicos llevados a cabo por el Centro Artístico de Olot". D'ell i del lloc s'han forjat moltes llegendes de bruixes; conegut sota el nom de Pedra Gelada fins el segle XIX.

El mot Gentil vol dir, també, pagà: el que no creu en tal o cual religió; els bascs anomenen *Jentillari* a un dolmen de l'Aralar Guipuscoa i a les seves muntanyes no és estrany trobar-hi noms com: *Jentil-Baratz*, hort dels gentils; *Jentileio*, finestra dels gentils; *Jentillen-Sukalde*, cuina dels gentils; molts d'ells aplicats a jaciments arqueològics.

Hom ha dit que es va traslladar de lloc, en el segle XIX. Josep Maria Pellicer a l'any 1887, cita al Comte de Bell-lloch descrivint el dolmen i adjunta un gravat on veiem el monument tal i com és ara. Del que no sembla haver-hi cap dubte és de que està reconstruït, o al menys "retocat" perquè les lloses que l'aixequen no semblen tenir gaire relació amb les plantes dels dòlmens coneguts per la zona. Fins i tot una de les lloses verticals sembla un menhir reaprofitat; cosa que no és estranya en el megalitisme, podem veure el mateix en el Dolmen de la Gutina, St.Climent de Sescebes, Alt Empordà.

Amb tot, tenim actualment una cambra subcircular, composta per set lloses alçades, de les que quatre semblen anclades "in situ" i són: les dues pedres laterals de la dreta, treballades, la de capçalera, treballada per la cara interna, que està vers el Nord i el possible menhir que resta a l'esquerra tancant el conjunt de pedres anclades. Resultant una cambra que orientaria cap els 210° Sud-Oest.

El Sr. Josep Pradell el reconstruí l'1 Maig del 1855. No queda clar en les dades bibliogràfiques, si la reconstrucció va ser total o si només es va restituir part de la coberta que estava caiguda damunt del monument. Tanmateix la interpretació dels documents de l'època sembla parlar d'un trasllat del monument; cosa poc contrastada i possiblement incerta. En la rehabilitació del dolmen van influir les corrents de l'època que veien en els dòlmens altars druídics, tal com proposa l'escola de Cambry als voltants de l'any 1.800. El nom de Pedra Gentil és probablement d'aquesta època.

L'arquitectura

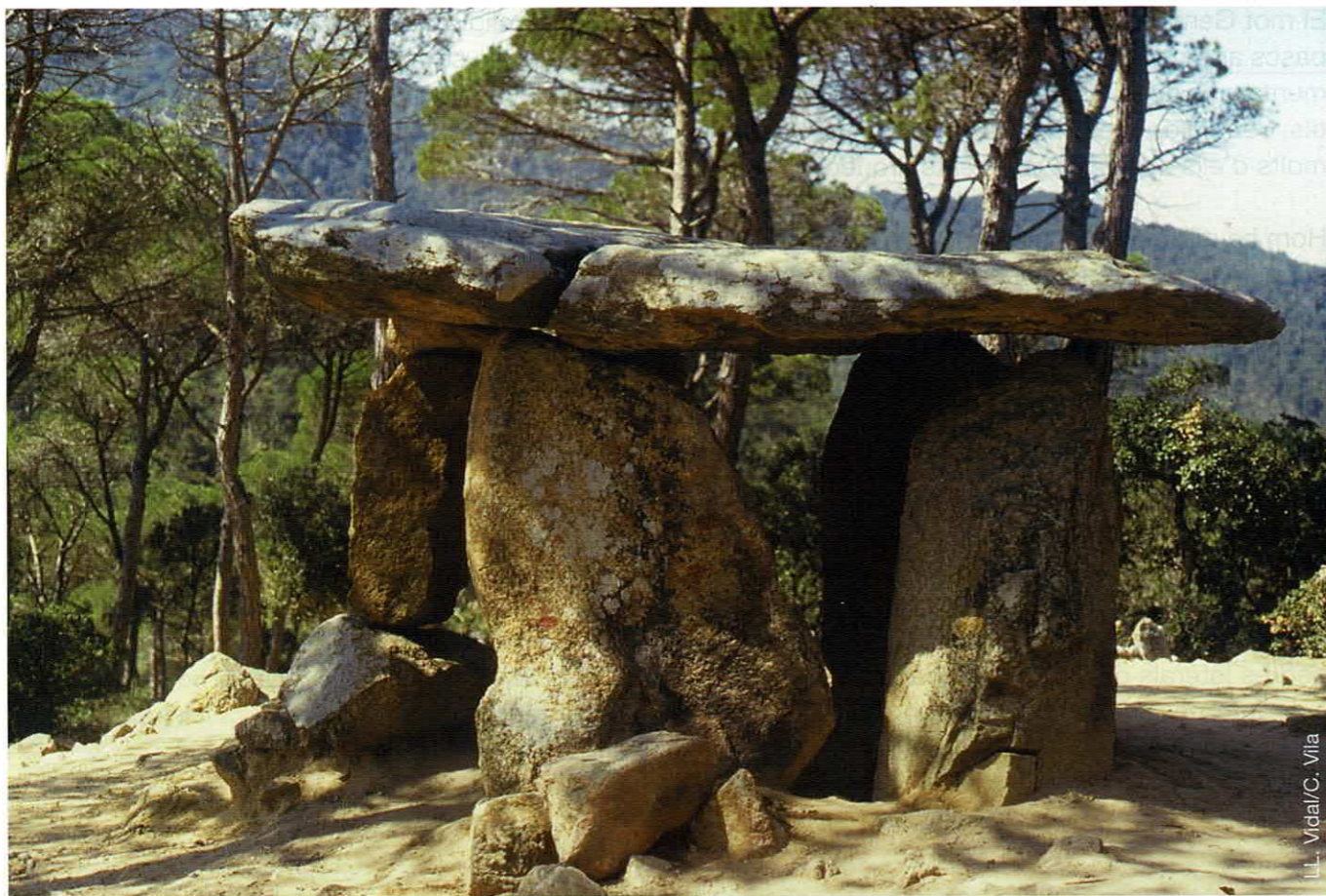
El monument tal com el coneixem ara, no es pot catalogar dintre de les tipologies megalítiques conegudes; per tant seria molt aventurat donar-li una cronologia. Si bé cal situar-lo entre el Neolític Mitjà-Final i el Calcolític, com els altres dòlmens de la zona. Es a dir entre els 2.700 i els 2.000 anys abans de Crist.

Les principals característiques d'un dolmen, en aquestes contrades, són: L'existència d'una cambra funerària, normalment rectangular, feta per un nombre indeterminat de pedres tallades i regulars, anclades a terra, aquesta cambra va coberta per una o varies lloses. Un túmul de pedres envolta el monument, aquest pot estar circumscrit al que s'anomena un peristàlit, que pot ser de blocs ajaguts o de pedra seca. Aquest túmul té dues funcions arquitectòniques: la de permetre pujar les grans lloses de coberta i la de fer de contrafort a les pedres de la cambra.

Els dòlmens poden tenir un accés predeterminat, fet amb lloses o pedra seca anomenat corredor perquè són sepulcres col·lectius on cal efectuar inhumacions repetides (s'en diuen Sepulcres de Corredor, Galeries Catalanes). O estan pensats per efectuar els enterraments posteriors a la seva construcció, desplaçant la llosa de coberta (Cistes Megalítiques). També n'hi ha que tenen l'entrada per una mena de finestra o porta a través del

Una de les lloses verticals, més treballada, escairada i estilitzada que les altres, sembla un menhir reaprofitat, fet no pas estrany en construccions megalítiques.

Un dels elements que porten a afirmar que la forma actual no és l'originària és que no s'observa cap traça de l'obra d'un possible túmul.

túmul (s'anomenen Dòlmens Simples i són les Arques i les Cambres Pirinenques). Els dòlmens tenen una doble funcionalitat, per una banda serveixen d'enterrament tribal i per l'altra actuen com a fita territorial per tal d'assegurar els drets d'explotació del terreny per part d'un grup. Tanmateix, els menhirs assenyalen també els territoris en uns punts molt determinats d'especial importància social o religiosa dels pobles de la cultura megalítica.

Què ens fa pensar que la Pedra Gentil ha estat almenys parcialment reconstruïda i que aquesta reedificació ha perdut la seva morfologia original? Doncs que si el comparem amb altres dòlmens de la zona, aquest no té cap evidència visible d'obra tumular, ni la cambra funerària té passadís d'entrada, ni forma una cista més o menys rectangular tancada. No està enterrat ni sobrealçat en el terreny actual i l'orientació possible de la cambra (Sud Oest) està fora dels patrons més usals.

Tampoc l'alçada actual sobre el nivell del sòl sembla correspondre a la realitat megalítica; si ens imaginem un túmul capaç de cobrir el monument, almenys fins la llosa de coberta, tindriem un dolmen de dimensions exagerades, que no es dona a les nostres comarques.

Podria ser realment que les lloses que avui ens semblen col·locades al seu lloc original i el sector de la coberta que suporten, fossin realment part del megàlit original, i que, en efectuar la "restauració" es modifiqués significativament l'estructura.

Tampoc les pedres de falca que presenta actualment són obra dels constructors de dòlmens, doncs aquests eren experts picapedrers i sabien tallar i polir les roques a les mides adequades.

I les bruixes?

La llegenda de les bruixes de Vallgorguina té tres facetes: Primordialment les bruixes o el dimoni s'enfilaven al dolmen per a provocar tempestes i fer naufragar els vaixells. Naturalment hi ha una bruixa que viu en el megàlit i convoca a les arpies veïnes a l'aquellarre del dissabte (sabat). Excepcionalment el sepulcre servia el 24 de Desembre per castigar les fetilleres que no havien fet prou maldat, escorçant-les damunt la coberta del dolmen. Sembla que tot això es veia des del mar.

Malgrat la difusió de la llegenda, aquesta sembla vinculada a l'indret proper de la Gauxa, Collsacreu, des d'on es veu el mar, però on no es pot constatar l'existència de cap dolmen, si bé hi ha forces tel·lúriques en el lloc. Només un menhir caigut, relativament a prop, ens podria fer pensar en aquesta relació.

Nosaltres sols podem constatar (amb la col·laboració dels nostres amics, experts en el tema, en Lluís i la Isabel Vendrell, i en Pere Font) l'existència de forces tel·lúriques a l'indret on està actualment el monument, que és el que ens fa pensar que la seva ubicació és original, doncs creiem que els constructors de megàlits tenien coneixement d'aquestes i les cercaven per tal de bastir-hi els seus enterrament sobre els llocs on n'hi havien.

No és clar que en basc una "gorguina" sigui una bruixa, com figura en alguns texts (en l'euskera actual s'en diu *sorgin*). Si cerquem una etimologia llatina "gorgo" fa referència a les mítiques gorgones. Una d'elles era *Medusa*, dona que tenia serps al cap en comptes de cabells i que en mirar-la hom quedaria petrificat, personatge d'amplia tradició en el món romà. El cert és que *Vallgorguina* es documenta en el s. X com *Vall Gorgoria*, o *Vallem Gregoriam*, antropònim femení que dona forma al topònim actual. Tot el que hem expressat, no preten, ni molt menys restar importància al dolmen, que cal contemplar en una doble vessant: la purament arquitectònica i la estrictament tradicional, amb tota la seva càrrega simbòlica.

Menhir caigut de la Gauxa, a Collsacreu. Probablement la llegenda de les bruixes de Vallgorguina estigui relacionada amb aquest indret, no pas amb Pedra Gentil.

BIBLIOGRAFIA

- Fàbrega i Enfedaque, Albert.** Llegendes de ponts, dòlmens i menhirs a Catalunya. Itineraris. Editorial El Farell. Sant Vicenç de Castellet. 2000.
- Fàbrega i Enfedaque, Albert.** 27 Dòlmens Monumentals de Catalunya. Itineraris de descoberta. Farell Editors. Sant Vicenç de Castellet. 2006.
- Mañé i Sabat, Antoni.** Itineraris Dolmènics de Catalunya. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1996.
- Mañé i Sabat, Antoni; Vila i Orriols, Carme; Vidal i Vilaró, Lluís.** Tot caminant per la Prehistòria. Itinerari megalític per la serra del Corredor. Revista Muntanya núm. 859. Centre Excursionista de Catalunya. Juny 2005.

DE LA TORDERA AL CIM DEL TURÓ GROS

En primer terme Can Caions (o ca l'Oms). Al fons enmig del arbres veiem can Gaspar, a la que hi haurem accedit pels pins que es veuen al darrera la casa. Can Caions cau fora del nostre itinerari, però val la pena arribar-hi perquè ofereix una bonica perspectiva del Montllorer.

DE SANT CELONI AL TURÓ GROS PER SANT LLORENÇ DE VILARDELL, CAN GASPÀR, COLL BUTÍ, COLL BLANC, CAN POLIVA, COLL DEL FREIXE, TURÓ GROS.

Longitud de la Ruta: 13,3 Km

Durada aprox: 4 hores

Aquesta excursió permet conèixer els diferents estadis de la rica vegetació i la fauna que hi ha des de la llera de la Tordera fins a la part culminant del massís, amb un desnivell aproximat de 630 m.

Sortida:

Pont de la Tordera i la Autopista

Km 0

Un cop deixat enrera el parc dels bombers arran de la carretera C-35 de Sant Celoni a Girona, arribem al pont sobre la Tordera i l'autopista A-7. Del pont estant podrem veure nedant algun coll-verd, també polles d'aigua i si estem de sort, alguna tortuga de rierol sobre les roques que sobresurten de la llera, envoltada d'arbres propis del bosc de ribera. Enfilem la carretera que porta cap a Sant Llorenç. Acabat el ferm asfaltat, deixem a la dreta el Restaurant de Cal Batlle recentment reformat i arribem a una trifurcació. Tombem a la dreta deixant la pista principal i anem pujant. Passem pel costat d'un transformador i a l'arribar a la carena, trequem a la dreta fins arribar a Can Gaspar.

Can Gaspar

Km 3,2

Passada la casa i salvant una cadena seguirem de dret fins a Coll Butí. Fins aquí el bosc es mixte amb sureres, pins i alzines. Potser s'haurà aixecat algun tudó o haurem espantat alguna merla. Tombem a l'esquerra pel camí que s'endinsa cap a la vessant obaga del Montllorer amb denses perxades, voltant la muntanya fins arribar després de pujades i baixades a Coll Blanc.

Coll Blanc

Km 7

Tombem tot devallant a l'esquerra fins travessar el torrent afluent del que baixa pel Sot de Can Bosses.

Aquí ja haurem vist fressa dels senglars amb petxes i alguns revolcalls. La boscúria es espessa amb abundant sotabosc. Camí amunt ens portarà a connectar amb una pista que ve de Ca l'Arabia, Can Puigvert i Cant Terrades i tombant a la dreta anirem tot pujant suaument per una sureda fins arribar al Coll de Can Poliva.

Després de coll Butí travessarem el Montllorer, enmig d'obagues de castanyers on hi trobarem sovint escamots de cirerers.

Panoràmica del Montseny des de Montllorer. A baix, en primer terme, veiem parcialment la casa de can Caions que hem reproduït a la primera fotografia.

Can Poliva Km 8,5

Aquí trobem una ampla pista que ve de Ca l'Agustí (Olzinelles) i El Veïnat de la Poca Farina (Vallgorguina). Seguint la pista cap a l'esquerra anirem guanyant alçada. Deixarem a la dreta el camí que porta a Can Bassuny i seguirem amunt fins arribar a un trencant a la dreta que canviarem per la pista principal que ens portaria a Can Ginestar i a Sant Martí de Montnegre. Tot aquest tram està senyalitzat del GR-92

Camí dels Replans Km 9,4

Aquest nou tros es caracteritza per la seva pendent i pels xargalls que cal anar salvant.

A mida que anem guanyant alçada (ja estem per damunt dels 400m), comencen a apareixer els primers exemplar de roure africà, tant característics de les parts culminals del Montnegre. Travessant el llevant de la Muntanya d' en Vives arribarem al Coll del Freixe amb un majestuós exemplar.

Abans haurem travessat l'ombrívol sot de la Font de LLorà amb la font situada unes desenes de metres sota camí, amb el brollador fet amb una boixa de carro. A la dreta podem albirar la que potser és la més interessant avellaneda del Montnegre.

Coll Blanc. Característica cruïlla de camins. El de la dreta baixa cap a ca l'Agustí d'Olzinelles, nosaltres prendrem el de l'esquerra fins assolir la pista que ve de can Puigverd i Can Terrades.

Coll del Freixe Km 11,3

Es continua seguint la pista principal, passant ara pel cantó de ponent amb vistes a la Serra del Corredor . El sòl, com a gairebé tota la ruta, està format per sauló o greser, fruit de la descomposició del quars, el feldespat i la mica que formen les roques granítiques. Travessarem perxades, deixant a la dreta camins que ens portarien a Can Vives de la Cortada o a la Casa Nova de Maspons. Arribarem a entroncar amb una pista que provinent de Coll de Basses (hi podem baixar a veure el grup d' alzines monumentals), va seguint la carena del Montnegre de LLevant. A l' esquerra deixarem un grup de faigs de gran significació botànica. Segur que aquí ja haurem detectat algun gaig i la seva xerrameca.

Pel mig dels frondosos roures de la Roureda d'en Cases, arribarem finalment al nostre objectiu: el vèrtex geodèsic de la Telefonista, on hi ha la torre de guaita a 756 m d' alçada.

Ens hauriem d'enfilar al cim de l' estructura per poder veure les panoràmiques del Vallès i del Maresme, ja que des de terra estant els roures no ens deixen veure més enllà del propi luxuriós bosc.

La Telefonista Km 13,3

Un cop aquí tenim varies opcions pel retorn. O recular pel Coll de Basses cap a Sant Martí i Sant Celoni o continuar cap a Santa Maria i Hortsavinyà baixant a Callella, Pineda o Tordera...

Quan la pista de Montllorer tomba cap a migdia, tenim boniques vistes del Turó d'en Vives i dels Replans. Al mig de la foto, veiem la ruïnes de can Puigverd de la Serra.

Album

à lbum de fotos

Autor: Àlex Alonso

NOTÍCIES

VA DE BANDOLERS ...

Al Corredor hom ha estat filmant una part d'una telesèrie dedicada al llegendari bandoler Serrallonga. En concret, a can Bosc i al Forn del Vidre. Durant tres setmanes de novembre, més de 80 persones, entre operaris, tècnics, productors, actors i la resta d'oficis de la faràndula, han alterat el modus de vida del ramat d'ovelles de can Bosc. Han transformat algunes dependències del gran mas de la muntanya i alguns espais oberts en els escenaris de les trifulques d'en Serrallonga. El masover de veritat va haver d'anar a la fonda, per deixar lloc als cineastes.

NYACAPÀ

Aquest era el malnom d'un bandoler local del Corredor. Coetani d'en Serrallonga, s'aixoplugava als rocs que li van donar nom (o ell els hi va donar?). Sembla ser que el penjaren a les forques de Sant Celoni, juntament amb dos companys, un de la capital del Baix Montseny i un altre anomenat "el Negre de can Canal", de Llinars.

Les roques de Nyacapà es troben al vessant occidental de la serra del Corredor, a uns 400 metres d'alçada.

Prop d'aquest indret, el 1997, fou descobert per la gent de ca l'Arenes el dolmen que enguany ha estat anomenat oficialment de Ca l'Arenes.

DOLMEN DE CA L'ARENES

A l'estiu del 2007 fou acabada l'excavació i posterior restauració del dolmen de Ca l'Arenes. L'equip d'arqueòlegs responsables el consideren el millor monument megalític de la serralada. Ho té gairebé tot: lloses de base i cobertores, totes les peces de suport de la cambra, capçalera, porta, part del corredor i part del túmul.

Ha estat una obra modèlica dirigida per Imma Bassols, Robert Leonart, Daniel Daví i Toni Lou. La inauguració: el 15 de desembre del 2007 (amb 5000 anys de retard!). A partir del 15 de desembre és visitable.

BOLETS A COR QUE VOLS

Gairebé tots els pobles del Montnegre i del Corredor han dut a terme activitats a l'entorn del món boletaire. Xerrades, sortides de recerca, exposicions i tastets. Algunes de les més reixides i ja tradicionals han estat les de Sant Iscle i Sant Cebrià de Vallalta, Mataró, Arenys de Munt i de Mar, Llinars i Dosrius, entre d'altres. Tot i que la temporada d'enguany no ha estat molt lluïda, a causa de la sequera acumulada.

PASSEJADES DE TARDOR DE 2007 PEL PARC

12 han estat les passejades pels espais naturals de Llinars, Dosrius, Sant Iscle de Vallalta, Sant Celoni, Vallgorguina i Tordera, vinculades al pla d'informació del Parc natural del Montnegre i el Corredor i guiades per membres de l'Escola de Natura del Corredor. La difusió dels valors naturals, culturals i patrimonials d'aquests municipis han estat l'objectiu principal d'aquestes sortides en dia festiu. La participació habitual ha estat entre 20 i 30 persones a cadascuna.

TREBALLS DE REVISIÓ DEL PLA ESPECIAL

La Diputació de Barcelona ha començat els treballs de revisió del "Pla Especial de Protecció del Medi Físic i del Paisatge de les serres del Montnegre-Corredor". El pla vigent actualment data de 1.989 i en diverses ocasions s'ha anunciat la voluntat de fer-ne una revisió que l'adeqüi a les circumstàncies actuals. Aquests treballs, que han de comptar amb una àmplia participació dels municipis i dels sectors socials afectats, està previst que es culminin dins de l'actual legislatura.

NOU ITINERARI SENYALITZAT PER LA VALL D'OLZINELLES

Un nou itinerari senyalitzat s'ha habilitat per a obtenir un bon coneixement de la part baixa de la vall d'Olzinelles. L'itinerari comença a la masia de Can Draper, al costat de l'autopista AP7 a l'alçada de Sant Celoni, segueix per la riera d'Olzinelles fins arribar a la parròquia de Sant Esteve, se'n va cap al sot de les Mines i pedra Miradora per a retornar cap a Can Draper. Aquest itinerari circular està previst que es pot realitzar en tres hores i mitja i compta al llarg de tot el recorregut amb plafons informatius que il·lustren sobre els diversos elements d'interès. La seva inauguració va ser molt concorreguda i està comptant amb la presència de nombrosos caminants.

FOGARS DE LA SELVA, TEMPS HA.

Jaume Fugarolas i Josep Vilà són els autors de l'obra que porta aquest títol i que s'ha de convertir en una peça clau per a tots els interessats en aquest municipi i en el Montnegre en general. L'obra està concebuda a manera d'enciclopèdia que informa el lector primordialment sobre la història de Fogars i dels seus masos –que són resseguits un a un amb abundant informació escrita i gràfica, però que també dóna notícia de la flora i fauna, llegendes, realitat actual del municipi i multitud d'altres aspectes d'interès. Amb més de sis-centes pàgines, i molt ben editat, proporcionarà als qui estimen el nostre entorn molt bones estones de lectura instructiva i representarà per als estudiosos una eina de referència imprescindible.

V TROBADA D'ESTUDIOSOS

Els dies 15 i 16 de novembre va tenir lloc a mataró la cinquena trobada d'estudiosos del Montnegre i el Corredor, que en aquesta edició es feia coincidir amb la primera dels parcs de la Serralada Litoral. A les sessions es van presentar comunicacions sobre temes de gestió (9), estudi de la fauna (12), d'hidrologia (2) de flora i vegetació (7) i d'història (6).

PLA DE RECUPERACIÓ DE LA RIERA D'OLZINELLES

La disminució del cabal de la riera d'Olzinelles i la major irregularitat que presenta, s'ha relacionat amb la desaparició de conreus i pastures i la seva substitució per plantacions, sobretot de plàtans i pollancre. Aquest fet ha portat als Serveis del Parc a redactar un "Pla de gestió dels recursos hidrològics i d'altres recursos naturals a la vall d'Olzinelles", que ha de permetre fonamentalment establir les línies d'actuació per a recuperar els espais oberts perduts, i a donar pautes per a corregir altres tendències negatives per als recursos naturals de l'indret.

FES-TE SUSCRIPTOR DE LA NOSTRA REVISTA

SOL·LICITUD DE SUBSCRIPCIÓ

1er COGNOM _____
 2n COGNOM _____ NOM _____
 ADREÇA _____
 POBLACIÓ _____ CODI POSTAL _____
 TELÈFON _____ E-MAIL _____

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Entitat _____
 Adreça de la sucursal _____
 entitat oficina D.C. número de dipòsit
 □□□□ □□□□ □□ □□□□□□□□

Signatura

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 7 EUROS

Envieu-la a: Associació de Propietaris del Montnegre i Corredor.
C/ Major, 189 08470 SANT CELONI

VENDA DE NÚMEROS ENDARRERITS

DESITJO REBRE, AL PREU DE PORTADA, ELS EXEMPLARS ASSENYALATS AMB UNA X

1 2 3 4 5 6 7

COGNOMS I NOM _____
 ADREÇA _____ CODI POSTAL _____
 POBLACIÓ _____ TELÈFON _____ E-MAIL _____

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Signatura

Entitat _____
 Adreça de la sucursal _____
 entitat oficina D.C. número de dipòsit
 □□□□ □□□□ □□ □□□□□□□□

en espais naturals, fem un bon equip

Xarxa de Parcs Naturals

100.632 hectàrees d'espais naturals protegits

La Diputació de Barcelona i els 99 municipis que formen part de la Xarxa gestionen aquests espais protegits per garantir l'equilibri territorial i fer compatibles la seva riquesa natural i cultural amb les activitats socioeconòmiques dels seus habitants.

Parc del Montnegre i el Corredor. Hortsavinyà

www.diba.cat/parcsn

l'Aulet

La revista del Montnegre i del Corredor

